

LITERATÚRA MUSÍ BYŤ NÁREZ

Pravda ma už toľko ráz zradila, že si netrúfam byť presvedčený takmer o ničom. Čomu všetkému ja už som veril! A zrejme sa mylím aj v tom, čomu verím teraz; je totiž možné, že neveriť ničomu nestačí. Ale nestačí na čo? Na pochopenie? Spasenie? Toto je práve to, čo ma fascinuje a prečo vlastne ešte stále píšem – na veľké otázky sa pokúšam nájsť aspoň malé odpovede.

Rozhovor s prozaikom Jaroslavom RUMPLIM čítajte na strane 12.

KNIŽNÁ REVUE

www.litcentrum.sk

Z OBSAHU

- 03 Miroslav BRŮCK: (Ne)zachytené ozveny poézie
 05 Nada HRČKOVÁ: Dejiny hudby V.
 Dávid KIČIN – Gustáv MURÍN: Mikuláš Černák
 Peter GETTING: Mrchovisko
 Mária ĎURÍČKOVÁ: Dunajská kráľovná
 Anna ONDREJKOVÁ: Izolda: sny, listy Tristanovi
 08 Justin CRONIN: Priechod
 Daniel GLATTAUER: Priateľ do dažďa
 10 Kníhkupectvo Lampáš
 11 Na čom pracuje a nad čím rozmyšľa Anna Ondrejková
 Tomáš HAVIAR: Uhranská električka

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

SMIŽANSKÁ ANNA, KNÍHKUPECTVO SB
 ŠAFÁRIKOVÉ NÁMESTIE, 052 01 SPIŠSKÁ NOVÁ VES
 TEL.: 053/442 2151

Slovenské:

1. P. Vilikovský: Pes na ceste – Kalligram
2. M. Ferko: Hľadanie raja – FO ART
3. K. Nandrásy: Ježiš a súčasnosť – Q 111

Zahraničné:

1. E. Kriseová: Necestou slečny H. a dnešnej Afrikou – Prostor
2. M. Baurlein: Najhlúpejšia generácia – VSSS
3. P. Spiegel: Kdo jsou Židé – Barrister & Principal

KNÍHKUPECTVO LUBICA
 ZÁMOCKÁ 1, 901 01 MALACKY
 TEL.: 034/772 6734

Slovenské:

1. K. Krausová: Marnivá sezóna – Evitapress
2. M. E. Matkin: Aj ja teba – Vydavateľstvo Slovart
3. J. Karika: V tieni mafie II. Čas dravcov – Ikar

Zahraničné:

1. J. Cronin: Priechod – Ikar
2. D. Trussoniová: Angelológia – Ikar
3. D. Glattauer: Priateľ do dažďa – Tatran

KNÍHKUPECTVO MARTINUS
 OBCHODNÁ 41, 811 06 BRATISLAVA
 TEL.: 02/3266 0366

Slovenské:

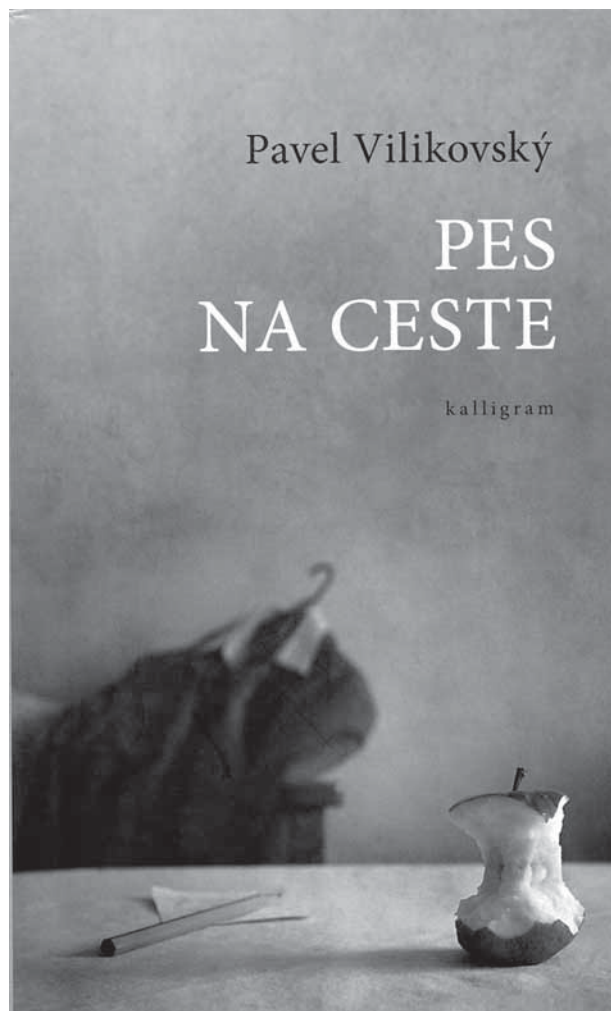
1. K. Krausová: Marnivá sezóna – Evitapress
2. M. E. Matkin: Aj ja teba – Vydavateľstvo Slovart
3. J. Karika: V tieni mafie II. Čas dravcov – Ikar

Zahraničné:

1. S. Larsson: Millenium – Ikar
2. T. Havener: Viem, čo si myslíš – Timy Partners
3. P. Coleho: Na brehu Rio Piedra som si sadla a plakala – Ikar

AUDIOKNIHA ROKA 2010

Kníhkupectvo Artforum v spolupráci so slovenským vydavateľstvom audiokníh kniha do ucha vyhlásilo súťaž Audiokniha roka 2010 o najlepšie audioknihy, ktoré boli vydané na slovenskom a českom trhu. Svoje tituly nominovalo 11 slovenských a českých vydavateľstiev. Za rok 2010 súťaží spolu 18 titulov. O poradí audiokníh rozhodne porota, ktorej predsedom je Vladimír Michal, majiteľ Kníhkupectva Artforum a členmi spisovateľka Monika Kompaníková, redaktorka časopisu .týždeň Elena Akácsová, redaktorka Slovenského rozhlasu Zuzana Belková, Tomáš Ulej z denníka Sme, karikaturista Martin Shooty Šútovec a hudobník Marián Bene Benkovič. Každý porotca hodnotí tri kritériá: celkové spracovanie (výber diela, dramaturgia, réžia a pod.), načítanie diela a obal. Poradie víťazných audiokníh určí celkový súčet bodov a porota môže zároveň vybrať jednu audioknihu, ktorej udelí špeciálnu cenu. Na stránke inforum.artforum.sk majú možnosť poslucháči audiokníh až do 13. marca 2011 hlasovať za jednotlivé tituly a udeliť tak Cenu poslucháčov. Výsledky budú oficiálne vyhlásené 22. marca 2011 v predajni Kníhkupectva Artforum na Kozjej ulici 20 v Bratislave.

ODCHODY A NÁVRATY
LADISLAVA MŇAČKA

V pondelok 14. februára sa v Památníku národného písemníctví v Prahe uskutočnil spomienkový večer *Odchody a návraty* venovaný osobnosti Ladislava Mňačka pri príležitosti otvorenia stálej expozície jeho pracovne v PNP. Podujatie pod záštitou veľvyslanca SR v ČR Ing. Petra Brňa a veľvyslanca Rakúskej republiky v ČR Dr. Ferdinanda Trauttmansdorffa pripravili Památník národného písemníctví v Prahe, Slovenský inštitút v Prahe a Literárne informačné centrum. Malú slávnosť otvoril riaditeľ PNP Zdeněk Freisleben, ktorý vyzdvihol osobnosť Ladislava Mňačka a jeho vzťah k Prahe. Ocenil aj spoluprácu Slovenského inštitútu v Prahe a LIC pri príprave tohto významného podujatia. Veľvyslanec Peter Brňa zdôraznil Mňačkovu rolu pri rozvoji československej spoločnosti, veľvyslanec Rakúska sa v obsiahlom expozé podrobne venoval jeho rakúskej emigrácii. Alexander Halvoník vyzdvihol osobnosť L. Mňačka ako predstaviteľa svetovej literatúry v súvislosti s prekladmi jeho diel do všetkých európskych a mnohých neeurópskych jazykov, ako aj jeho miesto pri demokratizácii a obnove spoločenského života v Československu v 2. polovici 20. storočia. Umeleckú, politickú a spoločenskú činnosť spisovateľa podrobne zhodnotil autor jeho faktografickej biografie Taký bol Ladislav Mňačko Jozef Leikert. V programe vystúpil aj predstaviteľ hlavnej úlohy vo filme *Smrť sa volá Engelchen* Jan Káčer. Na záver programu bola oficiálne otvorená pamätná izba Ladislava Mňačka, vytvorená z mobiliáru, knižnice a osobných predmetov z jeho pražského bytu.

Pavel Vilikovský

Pes na ceste

Bratislava, Kalligram 2010

Posledný Vilikovského román *Vlastný životopis zla* (2009) mal niekoľkoposchodovú štruktúru, v ktorej sa rovnako darilo akčným i meditatívnym hrdinom. V porovnaní s ním najnovšia kniha *Pes na ceste* vyzerá na prvý pohľad len ako také tralala, navyše podfarbené truchlivou neodbytnosťou smrti a bezmocnej osamotenosti. Akoby sa autor vrátil k ľahkej rozprávačskej dikcii roztomilého romániku *Silberputzen* (2006) a rakúskemu konzervatizmu, kde on, anglista s darom britskej britkosti, našiel odrazu nové možnosti svojej spisovateľskej sebavýpovede. Keďže však u Vilikovského išlo vždy len o sebavýpovedť spojenú so skúsenosťou „citovej výchovy“ a o zádrapčivé otázky, na ktoré niet jednoznačných odpovedí, v novej knihe sa opäť aj všetko to príznačné stretlo v novom osvetlení: osamotený subjekt fatálne súvisiaci s autorom, stredoeurópanstvo, slovenskosť, socializmus, skúšanie ostrija slobody. Nech sa však jeho prezretý rozprávačský subjekt akokoľvek usiluje prebiť truchlivosť reflektovanej skutočnosti nadľahčovaním, humorom a ironickosťou, výsledným efektom nie je nič iné než zmierlivé rozčarovanie z bytia v tomto čase, v tomto zemepisnom priestore, v týchto civilizračných súradniciach. V knihe sa hovorí o tom, čo ešte nikto nepovedal, no hrany týchto nejasností sú napokon dojemna, vonkoncom neradikálne, obrúsené slovanou citlivosťou, v reáli vyúsťujúcou do slovenskej vajatavosti, takže kniha väčšmi dojíma múdrou odovzdanosťou s príchutou sebaobviňovania, než haraší svojim zásadovým nekonformizmom.

Veď tak to zrejme v autorovej koncepcii aj malo byť. A keby aj nie, čo už so skutočnosťou, ktorá sa desivejšie ako kedykoľvek predtým zakráda poza buky, poza pne a kaše na románové postavy pradúce si svoje bezmocné analýzy. Rakúskom rozhecovaný túlavý *Pes na ceste* má potlačené sujetové a fabulačné inštinkty, jeho hlavným zamestnaním je pozorovanie a reflektovanie, jeho štýlovou dominantou je esej. Vedúcim motívom, ak autor chce, tak leitmotívom knihy je postava kontroverzného rakúskeho spisovateľa Thomasa Bernharda, vysoko ceneného v cudzine, ku ktorému sa pred jeho smrťou v roku 1989 Rakúšania neradi priznávali a nazývali ho nelichotivo „Nestbe-

schmutzer“. Pravdaže, postava sa vo Vilikovského románe vyskytuje ako model, dokazujúci, že v literatúre je možné všetko, vrátane kydania na vlastnú krajinu, prípadne aj na vlastný národ (keby pre také niečo mali Rakúšania vyvinutý zmysel). ňou inšpirovaný, rozprávač románu, účastník besied o slovenskej literatúre v cudzine, si berie na mušku predovšetkým seba, ale nemenej i slovenských spisovateľských Jánošíkov bijúcich sa v cudzine (do prs) o dobré meno, slovenskú kultúru i spoločenskú realitu, i slovenskú povahu ako takú. O ničom z toho nepovie nič lichotivé, ale, súc socialisticky dobre vychovaný, ničomu ani veľmi neublíži. A ako ďalší protipól sú tu brilantné charakteristiky spisovateľských klasikov 20. storočia (Hemingway, Faulkner, Fitzgerald, napríklad). Možno je tu mierny konflikt záujmov, lebo vidieť zvonka nie je to isté, čo vidieť zvnútra, ale aj tak sú brilantné. Je priam obdivuhodné, ako Vilikovský vie manévrovať medzi pólmi neprijateľného a prijateľného a neublížovať, nezjednodušovať, nepaušalizovať. Veď práve toto zámerné obsmrdanie okolo bytostných vecí slovenského človeka je možno jeho dlho hľadanou charakteristikou, puncem odlišnosti i svojrážnosti.

V motívickom poli Vilikovského esejistického románu nájdeme ešte dojemný milostný príbeh rozprávačovej náhodnej lásky k štyridsaťročnej Američanke rakúskeho pôvodu s maďarsko-slovenskými koreňmi, končiaci sa smrťou. Dá sa mu nielen uveriť, ale dá sa mu aj podľahnúť, lebo cez jeho intimitu sa nielenže premie celá existenčná trauma hrdinu, ale nájdeme tu niečo, čo v slovenskej literatúre ešte, pokiaľ viem, nikto neobjavil: seniorská erotika (ako tematicky postulat nastolil túto špeciu vo svojom poslednom románe J. Heriban). Jej dojemnú citovosť skríženú so životnou múdrosťou, dotieravo problematizovanú všemožnými odrodami ironie, nevyvoláva rakovinová smrť aktérky, ale naopak – nepriznaná filozofická vôľa hrdinu uznať napriek všetkému život za najvyššiu kvalitu človeka. Aj jej zásluhou dostáva Vilikovského dielko punc intenzívne zosobnenej výpovede o ľudských veciach v situácii, keď sa ľudskosť javí ako staromódna príťaž pre život. **Alexander Halvoník**

ZRKADLÍME

„Je pravda, že sme pre dokončenie knihy termín výstavy v Galérii Cypriana Majerníka párkrát posunuli, ale nakoniec to vyšlo dokonale,“ pochvaluje si Sabina Jankovičová, kurátorka výstavy Bratislavské Konfrontácie 1961 – 1965 a s Jurajom Mojžišom zároveň spoluautorka výpravnej rovnomennej publikácie. Vernisáž spojená s krstom knihy, pozoruhodnej aj vďaka impozantnej obrazovej výbave a dokumentácii (PETUM Bratislava, 2010), sa totiž uskutočnila v predvečer 50. výročia prvej výstavy nazvanej Konfrontácie.“
SME, 17. 2. 2011

KDE BOLO

- Kultúrny dom v Topoľčiankach – prezentácia novej knihy Pavla HUDÍKA *Topoľčianky* – 6. februára
- Reštaurácia Mladost v Prešove – prezentácia publikácie Jána JACOŠA *Osobnosti prešovského športu I* – 7. februára
- Knihnica Mateja Hrebendu v Rimavskej Sobote – prezentácia publikácie *Náučno-vzdelávací sprievodca po geologických a geografických lokalitách stredného Slovenska* – 10. februára
- Súkromná ZŠ Harmónia v Bratislave – beseda s Xéniou FAKTOROVOU o knihe *Prečo myšky pištia z výšky* – 10. februára
- Panta Rhei na Poštovej v Bratislave – beseda s Jurajom ČERVENÁKOM, autorom slovenskej fantasy trilógie *Černokňažník* – 23. februára
- Panta Rhei na Poštovej – prezentácia výberu z tvorby 16 slovenských prozaikov v anglickom preklade v časopise The Review of Contemporary Fiction za účasti autorov, zostavovateľky a prekladateľky Clarice Cloutier a vydavateľa Johna O Briena – 25. februára
- Knihkupectvo Artforum v Banskej Bystrici – beseda o nových knihách *Piata loď* od Moniky KOMPANIČKOVEJ a *Bon voyage* od Zuzany MOJŽIŠOVEJ – 22. februára
- Knihnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch – pracovný seminár Čo nové v knižniciach – 23. februára
- Knihnica Jána Kollára v Kremnici – beseda so spisovateľkou Martou HLUŠÍKOVOU – 23. februára
- Malokarpatská knižnica v Pezinku – stretnutie so spisovateľom Júliusom BALCOM – 24. februára
- ZŠ Belehradská v Košiciach – beseda so spisovateľom Petrom KARPINSKÝM – 25. februára
- Štúdio 12 na Jakubovom námestí v Bratislave – prezentácia novej publikácie Marty POLÁKOVEJ *Sloboda objavovať tanec* – 28. februára

KDE BUDE

- Múzeum Slovenských národných rád v Myjave – *Ako vzniká kniha*. Podujatie pri príležitosti 130. výročia narodenia Daniela Pažického, majiteľa prvej kníhtlačiarne v Myjave, venované jeho činnosti i procesu výroby knihy od staroveku po novovek – od 3. do 11. marca
- Knihkupectvo Bystrický v Holíči – stretnutie k MDŽ s Emmou TEKELYOVOU a jej knihami *Ženy, nebláznite! Vek je len číslo* a *Muži, neštvite nás už! Konečne všetko narovinu* – 8. marca o 15.00

V Kongresovom centre vydavateľstva Veda predstavili 17. februára dve knižné novinky: *Flóra Slovenska X/2, Taphrinales*, ktorého autorkou je RNDr. Kamila BACIGÁLOVÁ, CSc., z Botanického ústavu SAV, a encyklopédiu *Osobnosti botaniky na Slovensku*. Jej autorkami sú RNDr. Helena ŠÍPOŠOVÁ, CSc., z Botanického ústavu SAV a RNDr. Marta VOZÁROVÁ zo Slovenského národného múzea v Bratislave spolu s kolektívom autorov. *Flóra Slovenska X/2, Taphrinales* predstavuje prvé monografické spracovanie mikroskopických húb radu *Taphrinales* na Slovensku a zároveň druhý zväzok edície *Flóra Slovenska* venovaný nižším rastlinám. Publikácia *Osobnosti botaniky na Slovensku* ponúka údaje o 630 osobnostiach tohto vedného odboru. Medzi čitateľov ju vypravili Oľga Erdelská a prof. František Hindák.
Foto Peter Procházka

Prechádzky hudobným romantizmom

V Divadelnom klube novej budovy SND 16. februára predstavilo vydavateľstvo Ikar 5. zväzok *Dejín hudby – Hudba 19. storočia*, ktorý edične pripravila prof. Naďa HRČKOVÁ. Editorka a zároveň autorka troch štúdií tohto zväzku pomerne podrobne objasnila koncepciu a genézu celej edície, priblížila formu spolupráce s tímom zahraničných a domácich odborníkov. Na prezentácii sa zúčastnil aj jej nemecký kolega prof. Dr. Helmut LOOS, autor novátorskej životopisnej state o Robertovi Schumannovi, ktorý vysoko ocenil spoluprácu s našou muzikologičkou. Spoločne s predstaviteľom mladšej generácie hudobných vedcov, taktiež autorom štúdií v tomto zväzku, Vladimírom ZVAROM, a filozofom doc. Ladislavom KICZKOM, milovníkom hudby, knihu s priloženým CD pokrstili. Kniha má tri časti – Hudba, Hudobníci a „Hudby“. Prvá predstavuje akúsi kroniku, odkrýva širšie historické súvislosti. Do druhej časti je zaradených 10 autorských portrétov kľúčových skladateľských osobností doby a tretia časť predstavuje hlavné hudobné druhy a národné kultúry. Naša popredná hudobná historička, pedagogička na UK v Bratislave prof. Naďa Hrčková svojím obrovským edičným činom – šesťzväzkovými *Dejinami hudby* – a autorskými príspevkami do nich umožnila širokej verejnosti lepšiu orientáciu v tejto kultúrnej oblasti, uľahčila prístup k mnohým nie veľmi popularizovaným hudobným žánrom, dielam či osobnostiam. Vydavateľstvo Ikar, tým, že ju oslovilo, iniciovalo aj realizovalo celý projekt, postavilo „kultúrnu diaľnicu“, ktorá nás prepája s celou Európou. Milovníci hudby ním získavajú komfortný pohľad vývinu všeobecne zrozumiteľného druhu umenia.

Slávnostná prezentácia sa niesla v znamení hudby romantizmu. Hudobne do programu prispeli komorné inštrumentálne zoskupenie a sólistky klaviristka Jordana Palovičová a operná speváčka Daniela Baňasová. –báb–

Spoveď rozhlasového režiséra

V rámci cyklu podujatí Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici OSOBNOSTI sa vo februári predstavil dlhoročný režisér banksobystrického rozhlasového štúdia Ladislav Hyža. Rodák z Liptova písal históriu banksobystrického rozhlasu od skončenia dramaturgie na VŠMU roku 1964, toto pracovisko bolo počas celého jeho profesionálneho života jedinou „štáciou“, je preto prirodzené, že si veľa pamätá. Z podnetu kolegov a priateľov sa nechal nahovoriť na napísanie knihy *Diagnóza: rozhlasom urieknutý* (Banská Bystrica, Trian 2010). Autor si diagnózu určil sám už v úvode: „ak ste štyridsať rokov v neustálom a čoraz dôvernejšom styku z rozhlasom, musíte sa ním infikovať a práve on sa pre vás stane chorobou v tom najlepšom slova zmysle. Tak teda do toho! Nepriateľa sa nebojte a na počet strán nehláďte. Veď kniha sa dá odložiť kedykoľvek. A je to aj recyklovateľná surovina! Je mi vás ľúto, ale držím vám palce!“

Za desiatky rokov Ladislav Hyža prežil naozaj pestrý kolotoč profesionálnej práce s množstvom spolupracovníkov i kolegov, ktorí vrchovato zaľudnili autorove spomienky. Čitateľ tu nájde mozaiku nekonvenčných portrétov od rozhlasových technikov, úradníkov, riaditeľov až po hercov. Autor si neodpustil ani komentáre k politicko-dobovým súvislostiam, ale robí tak v pestrej farebnej stupnici, nie čierno-bielo. Cenná je faktografická príloha: súpis rozhlasových inscenácií i významnejších autorských prác, režijná spolupráca s banksobystrickými ochotníkmi a zoznam ocenení.

Kniha Ladislava Hyžu je cenným príspevkom do poznávania histórie kultúrno-spoločenského života stredoslovenského regiónu.
Jana Borguľová

Príležitosť pre literárne talenty

Miestna knižnica Petržalka vyhlasuje 22. ročník celoslovenskej literárnej súťaže začínajúcich autorov

Petržalské súzvučky Ferka Urbánka 2011

Štatút súťaže a prihlášku nájdete na www.kniznicapetrzalka.sk. Záujemcovia si ich môžu vyzdvihnúť na všetkých desiatich pobočkách knižnice v Petržalke, na požiadanie ich zašleme aj poštou alebo e-mailom. Uzávierka súťaže je v piatok 13. mája 2011.

Kontaktná adresa: Miestna knižnica Petržalka, Kutlíkova 17,
851 02 Bratislava, kniznica@kniznicapetrzalka.sk

Nevyužitie myšlienky

Osamelosť je sloboda, aj keď vlastne nejestvuje, lebo vždy sme s niekým spolu: iba nie s hocikým a každým.

Ivan Kadlecík – Oleg Pastier: Spytovanie, ER.& G.

Rozprávky z blogu v kníhkupectve Martinus

Pred nedávnom v žilinskom obchodnom centre Mirage otvorili nové kníhkupectvo Martinus. Stálych zákazníkov si získava nielen pestrým sortimentom, ale aj príťažlivými podujatiami. Jedným z nich bola aj autogramiáda žilinskej spisovateľky, rodáčky z Bratislavy, Zuzany KUGLEROVEJ, ktorá čítala zo svojej najnovšej knihy *Rozprávky z blogu*.

Kníhkupectvo sa vďaka tomu zaplnilo v netradičnom čase – predpoludním 21. februára. Svoje otázky mohli spisovateľke položiť nielen deti, ktoré sem doviezol školský autobus z neďalekej Bytče, ale aj Žilinčania, čo v tom čase zabúdili do OC Mirage. Popri čítaní troch rozprávok z knihy (*Ako mi írsky škriatok*

doniesol do Rozprávokva sniečko, Ako som pila čaj tetušky Dobrušky a Odtuknuté) zaznelo aj pár zaujímavých postrehov. Napríklad pracovníčka kníhkupectva si všimla, že na besedách v regiónoch sa zúčastňuje viacej ľudí ako v Bratislave. Na otázku, prečo je to tak, Zuzana Kuglerová odpovedala: „Mám výbornú spoluprácu s Krajskou knižnicou v Žiline, ktorá mi ku každej besede pozýva deti zo škôl. A tam je začiatok budúcnosti slovenskej literatúry – ako si k čítaniu a knižnej kultúre vychováme deti. Ony raz budú knihy kupovať. Ak im už teraz vstúpime do hlavy, že je to vec, do ktorej sa vyplatí investovať, tak to aj slovenská literatúra bude mať vyhrané.“

–r–

O úcte vo vzťahu

V stredu 9. februára v kníhkupectve Panta Rhei na Poštovej v Bratislave predstavili verejnosti autobiograficky ladenú knižku herečky Sone VALENTOVEJ *Prelet nad životom*. Publikácia okrem pohľadov na rodičov a detstvo v Trnave obsahuje predovšetkým spomienky na spoložitie s režisérom Pavlom Hasprom, ktorý zomrel 27. apríla 2004. Jeho odchod bol aj jedným z podnetov vzniku textu. Na stretnutí s čitateľmi autorka rozprávala o úcte k o sedemdesiat rokoch staršiemu partnerovi, prvom osobnejšom kontakte na predstavení Kto sa bojí Virginie

Woolfovej, hereckých začiatkoch i peripetiách pri vydávaní knižky. Text je koncipovaný bez ambícií na hlbší ponor či rozbor, má byť pohľadným a „preletom“, jeho značná časť vznikla „na jeden dúšok“ počas dvojtýždňového pobytu Sone Valentovej v kúpeľoch.

V zajatí podmanivého hlasu herečky potom nezostal čas na prečítanie čo aj len krátkeho úryvku, takže nábudným čitateľom neostávalo než listovať v knihe, prípadne si ju kúpiť. Ak, pravda, mali šťastie a dostatok rýchlosti, o knižku bol veľký záujem. –mf–

O najlepšom publiku a električke po prvý raz

Traja šesťnásťroční murári z Radošinej chcú vidieť svet. A tak sa na bicykloch prešplhajú cez kopec, dorazia do Piešťan, kde ale svet ešte nie je, treba poň ísť do Nového Mesta nad Váhom, kde ho pristihnú v trenírkach kopať do futbalovej lopty. Odvtedy vedia, že svet je guľatý a je ho jedenásť.

Éra športu športov v rodisku zakladateľa RND začína o niekoľko desaťročí neskôr, Radošinci prvýkrát uvidia električku a uvedú do úzasu futbalových fanúšikov Petržalky.

Zmienené historiky, ktoré si môžete prečítať v knižke *Vhadzovanie do hry*, odzneli z úst jej autora Stanislava ŠTEPKU v bratislavskom kníhkupectve Panta Rhei 16. februára na prezentácii tejto knižky. Rafinované jednoduchá možno aj ne-

mystifikácia o dejinách futbalu v Radošinej zaujme nielen fanúšikov spomenutej športovej disciplíny a priaznivcov Radošinského nainvého divadla, ale aj literárnych fajnšmekrov. Tak či onak, kto na akcii uvádzanej Dadom Nagyom nebol, môže ľutovať. Medziiným by sa dozvedel, kde zažili Radošinci najlepšie publikum, ako sa stať členom/členkou súboru (ak ste žena, musíte mať veľké oči), v čom spočívala sila príťažlivosti už, žiaľ, zosnulého Jána Melkoviča, ako dal Stanislav Šteпка gól svojho života. Jednoducho, hovoréné (aj písané) slovo z úst skvelého herca a režiséra má silu naozaj nevšednú. Recenziu na knižku *Vhadzovanie do hry* prinesieme v ďalšom čísle Knižnej revue.

–mf–

Aby pamäť lepšie pracovala

Staromestská knižnica pozýva všetkých záujemcov na prednášku *Aby pamäť lepšie pracovala*, ktorá sa uskutoční 15. marca o 14.00 hod. v pobočke na Panenskej 1. Prednášku organizujeme v spolupráci s Nadá-

ciou Memory a Slovenskou Alzheimerovou spoločnosťou v rámci celosvetového týždňa mozgu. Vstup je voľný.

Bližšie informácie na tel. čísle: 02/54411874 alebo na www.starlib.sk

Koktail humoru

S nostalgiou o humore sa hovorilo v bratislavskom klube spisovateľov 15. februára. Epigramy, aforizmy, sentencie a iné drobné útvary inteligentného humoru dnes živia na okraji záujmu spoločnosti a ďaleko za prahom pozornosti komerčných, ba i väčšiny nekomerčných médií, ktoré uprednostňujú ich hrubozrné náprotivky – rodné krížovky, horoskopy, lacné žarty, klebety. Predsa však sa občas nájde priestor

na duchaplný humor, ktorý vyžaduje aj pozorného, vnímavého a najmä vzdelaného a pripraveného čitateľa – ako vo Vydavateľstve Spolku slovenských spisovateľov, ktoré prezentovalo zbierku od slovenského humoristu Petra GREGORA *Etudy alebo Malá prechádzka veľkým lunaparkom*. Koktail briskného, trpkého i oslobodzujúceho humoru miešal sám autor.

–ad–

(Ne)zачytené ozveny poézie

Bežný čitateľ beletrie je často pri výbere kníh odkázaný na tipy priateľov a médií, najmä elektronických. Vytváranie osobného hodnotového rebríčka sa v prevažnej miere riadi náhodnosťou a obmedzenosťou vlastného času, a preto z pohodlnosti siahneme k ľahšie „stráviteľnejším“ titulom. Poézia, samozrejme, do tejto kategórie nikdy nepatrila a ani nikdy patriť nebude. K dešifrovaniu metaforických odkazov a vsunutých posolstiev je potrebná istá čitateľská skúsenosť a erudovanosť, možno aj odvaha prekonať vsugerovanú averziu. Poézia sa nebude čítať v parkoch, v dopravných prostriedkoch či v kaviarňach ako oddychová literatúra. Napokon príležitostný čitateľ či skôr čitateľka dajú prednosť tomuto žánru len v stave istého duševného rozpoloženia...

Básnická knižka sa dá vizuálne vnímať ako nezameniteľný artefakt. Väčšinou má menší formát, nápaditú obálku, neprehliadnuteľné ilustrácie a precíznu grafickú úpravu. Z tohto aspektu je každá básnická zbierka originálnym prínosom a s reálnym predpokladom na obojstranne prínosnú komunikačnú víziu. Nádejného príjemcu či príjemkyňu môže však pritiahnúť iba presvedčivá a hodnoverná poézia s vyhranenou orientáciou na absolútne hodnotové veličiny. Či už je to viera, láska, zrada, plynúca rieka alebo iné prchavé konštanty našej kontroverznej podstaty. Pozastavené chvíle, ktoré dokážu naplniť zvrchovaným čitateľským pôžitkom a zároveň predostnú neodbytné výzvy s otáznikmi, sú stále vzácne a na dlho zapamätateľné. V poslednom čase mi potvrdili výsostnú platnosť básnického slova najmä nasledujúce dve knižky. Nebude to iste len zhoda okolností, že obidve vyšli v levočskom vydavateľstve Modrý Peter a obidve sú od autorov strednej, vyzretej generácie s osobitým programom. Luboš Bendzák vo svojej zbierke *Vytrvalosť sivej* ponúka sústredenú a disciplinovanú výpoveď podloženú autentickou pravdivosťou a úprimnosťou k sebe samému. Vychádza z platformy intenzívneho zážitku, jeho lyrický subjekt oslobodený od spoločenských konvencií sa vydáva na strhujúcu cestu, z ktorej už niet úniku, ani návratu. S vášnivou posadnutosťou zaznamenáva priebeh všedného dňa, často sa ocitá na rázcestí

obklopený prírodnými živlami a rozporuplnými túžbami. Rudolf Jurolek sa ani vo svojej najnovšej básnickej knižke s jednoduchým názvom *Smrekový les* nesprenveril svojej originálnej ceste zanieteného hľadača a objaviteľa už objaveného, ale na novo vyžarujúceho prekvapujúcim jasom. K existenčnej dokonalosti zážitku prispieva číra radosť z belasej oblohy: „Keby nebo nebolo nič iné, / len to, čo vidím, / stačilo by to.“ Ku každodennému úžasu mu postačuje existencia videného: hory, oblaky, rastliny, potok, sneh, strom. Obidve uvedené knižky ponúkajú

nielen hodnotnú poéziu v čase tápania a hľadania, často aj nenachádzania, ale aj jedno z reálnych východísk, ako vtiahnuť čitateľa do svojich kruhov. Viest s ním plnohodnotný dialóg, ktorý sa nemusí skončiť posledným veršom v knižke. Môže pokračovať a doznievať v nás a medzi nami. V množstve básnických zbierok, ktoré kolkokrát ani neunesú tento zaväzujúci prívalstok, sú tieto dve útle knižky zrozumiteľným nadýchnutím do prenikavého ovzdušia premenlivej skutočnosti. Nebudem vymenúvať konkrétne tituly, ktoré dehonestujú poéziu v jej samom zrodok. Je ich čoraz viac, ale už Majakovskij vyslovil hypotézu, že z tony rudy sa dá vydolovať len pár gramov poézie. Trhová sloboda a zodpovednosť autora k sebe a k čítajúcej verejnosti sú dve rozdielne kategórie. Skôr by som chcel upriamiť pozornosť na zopár mien, ktoré svojou vyhranenou poetikou spoluurčujú relevantný vývin slovenskej literárnej scény. Nenápadná a od bratislavského

prostredia odpútaná poetka Anna Ondrejková svojou najnovšou knižkou *Izolda: sny, listy Tristanovi* potvrdzuje obnažujúcu odvahu prapôvodného videnia. Čistota a priehľadnosť vybrúsenosť tvaru siaha k najvyšším métam vzplanutia, ale aj odcudzenia, zanechávajúce za sebou roztratené stopy obetovanej krvi. Tvorivá vytrvalosť, vysoké nasadenie a vernosť Ivana Štrpku k svojim kľukatým zákrutám prináša zásadné objavy aj tam, kde by sme ich neočakávali. V obsiahlej zbierke *Veľký dych: Psychopolis, tenký lad* znovu vnáša vírenie, pohyb pod zamrzajúcou hladinou, nekonečné vynáranie pochybností,

ktoré nás vytrhávajú z ľahostajnosti a z cynického ustrnutia. Mikroskopickým pozorovaním skutočnosti odhaľuje latentné hmyrenie, zanikanie a obnovovanie. *Listové tajomstvo* Jozefa Mihalkoviča sú cenným súhrnom ľudského a básnického poznania, ale aj sebareflexiou a načrtnutou víziou, ktorá je v istom zmysle nadčasová. *Dávnejší výber* Igora Hochela *K mojim ústam nahá (žena)* je kultivovaným zachytením večných dilem a rozhodovaní vnímavého jedinca na pozadí civilizovaného, odvracajúceho sa sveta. Milostný dialóg so ženou hrá v tomto procese primárnu úlohu. Nemôžem obísť Karola Chmela a jeho uhrančivé *Chiaroscuro*, mapujúce s mravčou dôslednosťou dobové súvislosti, vzťahy, zvraty, metamorfózy a spodné vody nezabúdania. Radoslav Tomáš po slubnom debute Chlapec vo svojej druhej zbierke *Vlčie svadby* zvýraznil oprávnenosť svojho vytýčeného smerovania. Jeho metaforické vyjadrovanie je zarážajúco presné: „*Ráno počíta / kolko slov sa zmestí / do bolavých*

úst.“ Fascinácia motýlmi krídlami ako symbolom krásy a nestálosti vyúsťuje do svojbýtnej noetickej roviny. Nóra Ružičková, Katarína Kucbelová a Stanislava Repar vzbudili zaslúženú pozornosť nielen svojimi poslednými básnickými zbierkami, ale aj každým časopiseckým publikovaním svojich zaujímavých a inšpirujúcich textov. Tradične najplyvnejší prúd strednej generačnej vrstvy sa podnetne prelína s mladšími aj staršími predstaviteľmi. Bleskový exkurz do môjho čítania nevychádza zo systematického výberu, riadi sa v prvom rade subjektívnym príklonom. Táto vzorka napokon nemôže byť iná, ak má neskreslene odzrkadľovať pocitovú a zmyslovú základňu. Hodených rukavíc je, samozrejme, viac, stačí podľa osobného vkusu a zamerania niektorú z nich zodvihnúť. V tejto súvislosti mi nedá nespomenúť poéziu môjho spolupútника a kamaráta z prednovembrových čias, Pavla Hudáka. Žiaľ, dielo tohto nenapodobiteľného, rýdzeho lyrika sa predčasne uzavrelo. Vo svojich básňach sa často obracal do minulosti, aby lepšie porozumel vnútornej rozorvanosti človeka plávajúceho v divokom prúde prítomnému času. Pohyboval sa s hravou ľahkosťou zvedavého pútnika v rôznych časových rovinách, aby vynášal znepokojujúce obavy so stmelujúcou obraznosťou. Dráždila ho predstava neznámeho: zmodernizovaná budúcnosť a ukotvenie človeka v nej. Už jeho debut Broskyňový súmrak vychádzal z pozície pevnej zakorenenej v domove ako základnej, nespochybniteľnej hodnoty. Prognosticky vyvažujúce verše Mariána Milčáka „*smrť nemá prístup / k textu*“ sa dajú aktuálne aplikovať aj v prípade náhleho odchodu Pavla Hudáka. Vojtech Kondrôt svojho času prirovnal poéziu k matematike, najmä pre prelínanie disciplíny a presnosti. Dlhú dobu mi pripadal jeho výrok neadekvátny a pripisoval som ho jeho profesijnému ukotveniu stredoškolského učiteľa matematiky. Čoraz viac si uvedomujem platnosť jeho zhutneného a pravdivého kréda. Exaktnosť vzorca a exaktnosť konkrétneho pocitu môžu mať styčné, vypovedajúce body. Dobrodružstvo poznania a nazerania pod povrch ustálených javov zostáva naďalej otvorené a volajúce.

Miroslav Brück
Foto Radoslav Matejov

BIBLIOGLOSSÁR

Cecily von Ziegesar

GOSSIP GIRL – BOZK NA PERY
Vydavateľstvo Slovart 2010
Preklad Gabriela Patkolová

Najvyšstížnejšie možno jednu vetou o obsahu povedať to, čo uvádza zadná strana obálky: *Sex v meste pre mladšie ročníky*. Ak predsa len rozvineme myšlienku, tak kniha zachytáva nálady každodenného kolobehu života americkej smotánky na rozhraní tinedžerského veku a ranej dospelosti, banálne „starosti“ mladých ľudí, ktorých hlavným programom dňa je zistiť, kto s kým, kedy a za akých okolností. Takisto radi snovajú intrigy, klebety, prekladané alkoholom, sexom, žiarlivosťou... Je to trochu iný svet ako ten náš, ale mnohým mladým sa páči, mnohí sa ho snažia napodobniť. Napriek rozdielnosti pomerov, jedno je predsa len spoločné. Peniaze, ktoré to všetko stojí, si nezarobili sami, preto sa s takou chuťou a záujmom snažia svoj život prežívať práve s onou „pestrou“ náplňou.

NEMČINA 5 MINÚT DENNE
ANGLIČTINA 5 MINÚT DENNE
Vydavateľstvo Fragment 2010

Práve odzvonilo výhovorkám o zaneprázdnenosti, suchom obsahu a zdĺhavom vysvetľovaní. Tieto učebnice ponúkajú praktické cvičenia, ktoré sú naozaj päťminútovou záležitosťou. Veľkou výhodou sú trhacie listy, na každý deň presne určená úloha a na zadnej strane kľúč k správnym odpovediam. Či už po ceste do školy a práce, na cestách alebo len tak doma vo voľnej chvíľke môžete rýchlo a bezbolestne ukojiť vašu túžbu po vedomostiach. Autori sa postarali o naozaj zaujímavý obsah, zameraný na dôležité stránky cudzieho jazyka. Ak radi skúšate nové veci, s týmito knižkami sa nudiť nebudete – čo deň, to nová téma, vtíp, príbeh alebo gramatické cvičenie.

Agatha Christie

NULTÁ HODINA
Slovenský spisovateľ 2010
Preklad Alena Redlingerová

Prvotriedny britský tenista Neville Strange sa chystal so svojou druhou manželkou – krásnou Kay – na pravidelnú návštevu do prímorského mestečka, do vily Čajčie hniezdo. Tentoraz však vznikol problém, lebo v tom čase tam bola aj jeho prvá manželka Audrey. Neville sa usiloval, aby sa manželky spriatelili, ale to vyvolávalo obavy na oboch stranách a ani ďalším hosťom vo vile sa to nepozdávalo. Atmosféra bola napätá a každý cítil, že sa niečo stane. Tým obávaným zlomom bola „nultá hodina“ – vražda hostiteľky. Všetci v Čajčom hniezde sa začali navzájom upodozrievať a pred inšpektorom Leachom stálo neľahké riešenie. Požiadal preto o pomoc svojho strýka – hlavného inšpektora Battlea zo Scotland Yardu... Neuveriteľný zvrät, náhoda a trpezlivé skladanie logických obrazcov sa vyplatili a detektívi tak odhalili skutočnú tvár vraha.

–mg– –pg– –lč–

KNIHA ROKA 2010

Stav k 15. februáru

Počet hlasov

KNIHA ROKA

1. J. Halko – Š. Komorný: Dóm. Katedrála sv. Martina v Bratislave – Lúč	123
2. A. Straka: Chvatom – Knižné centrum	121
3. T. Janovic – M. Lasica – P. Vilikovský: Tri lásky – Marenčin PT	99
4. M. Bielik: Neskutočnosti – Vydavateľstvo Matice slovenskej	90
5. P. Tomašovič: Bezčasie – Spolok sv. Vojtecha	67

DEBUT ROKA

1. K. Džunková: Palica brata a palica slnka – Vyd. Spolku slovenských spisovateľov	46
2. R. Piško: Hačava – Ikar	45
3. J. Hargaš: Mám v päťach mafiu – Slovenský spisovateľ	44
4. K. Tholtová: Nočné motýle – Ikar	31
5. L. Haas: Trogári – DAXE	30

VYDAVATEĽSTVO ROKA

1. Ikar	102
2. Vydavateľstvo Slovart	89
3. Vydavateľstvo Matice slovenskej	85
4. Knižné centrum	76
5. Slovenský spisovateľ	37

ANKETOVÝ LÍSTOK - KNIHA ROKA 2010

KNIŽNÁ REVUE

1. Na knihu roka navrhujem:

(autor; názov, vydavateľstvo)

2. Za debut roka navrhujem:

(autor; názov, vydavateľstvo)

3. Za vydavateľstvo roka navrhujem:

Meno a adresa odosielateľa: .....

(podpis)

Svoje hlasy do ankety KNIHA ROKA 2010 posielajte na anketových lístkoch, NIE NA XEROXOVÝCH KÓPIÁCH. Platné sú anketové lístky obsahujúce aspoň jednu odpoveď na jednu anketovú otázku, ktoré majú čitateľnú adresu odosielateľa s PSČ a vlastnoručným podpisom. Hlasy posielajte len kniham, ktoré vyšli v roku 2010. Uzávierka ankety je 15. marca 2011.

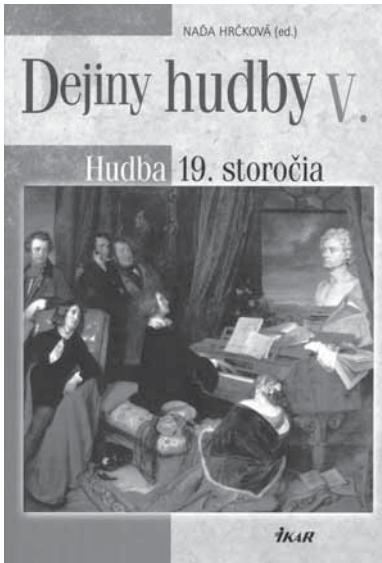

Pútavo o hudbe

Naďa Hrková (ed): Dejiny hudby V. Hudba 19. storočia, Bratislava, Ikar 2010

Vo vydavateľstve Ikar vyšiel už piaty diel zo série kníh o dejinách hudby. Editorka a kolektív autorov ho venovali hudbe 19. storočia, ktorá sa kryje s obdobím romantizmu. Napriek tomu, že ide o kolektív slovenských i zahraničných autorov z generácie ostrieľaných odborníkov medzinárodnej povesti (M. Tomaszewski, H. Loos, W. Dömling, C. Floros, H. Jung, I. Poledňák, F. Klinda, N. Hrková) i z príslušníkov mladšej hudobnovednej generácie (R. Kolář, T. Horkay, N. Adamov, J. Kopecký, V. Zvara), publikácia neosloví len úzku skupinu odborníkov, ale aj širšie kultúrovane publikum. Z tohto hľadiska je práve 19. storočie veľmi vhodným obdobím, keďže na rozdiel od hudby baroka a hudby 20. storočia hudba romantizmu (i vrcholného klasicizmu) má medzi milovníkmi hudby najširšiu základňu.

Publikácia je rozdelená do troch častí. Prvá s názvom *Hudba* všeobecne charakterizuje hudbu 19. storočia na pozadí spoločenského vývoja. Z troch štúdií tejto časti dve napísala editorka. Kým *Dejiny (udalosti) - krajiny - hudba* majú skôr faktografický charakter, v štúdiu *Doba - romantici - „romantizmy“* hlbšie osvetľuje viaceré problémy vývoja hudby daného obdobia. Spolu s úvodnou Dömlingovou štúdiou je vhodným a komplexným vstupom do problematiky. Druhá časť sa skladá z desiatich monografických štúdií venovaných veľkým osobnostiam v nemecko-francúz-

skej jazykovej oblasti (Schubert, Schumann, Berlioz, Wagner, Bruckner, Brahms, Mahler, Strauss), kam môže zaradiť aj Poliaka Chopina (od roku 1830 žil mimo vlasti) a uhorského (nie maďarského!) Nemca Liszta. Autori zachytili základné životné peripetie skladateľov, vývoj a charakteristiky ich tvorby, ako aj spôsob, akým bola prijímaná. Mimoriadne pôsobivo sú spracované najmä štúdie o Chopinovi (Tomaszewski) a Mahlerovi (Floros). Treťou časťou publikácie s názvom „*Hudby*“ obsahuje 6 štúdií venovaných jednotlivým hudobným žánrom v sledovanom období (symfónia, pieseň, klavírna, husľová, organová a operná tvorba) a tri štúdie venované hudobnej kultúre Ruska, Čiech a „ujarmených“ národov (Škandinávia, Uhorsko, Poľsko).

Kým niektoré, napr. o romantickú pieseň (od Tomaszewského) sú spracované takmer vyčerpávajúco a metodologicke zvlášť zaujímavé, stať venovaná opere je priveľmi strohá, takže najlepšie analýzy operných diel nájdeme skôr vo Zvarových monografiách o Wagnerovi a Straussovi. Celková orientácia na nemeckú hudobnú estetiku daná aj zložením autorského tímu, vari spôsobila, že Čajkovského dvom veľkým operám sa v knihe venujú tri riadky.

Skvelým doplnkom kvalitných a pútavých textov sú fotografie predstavujúce „paralelné“ obrazové dejiny hudby 19. storočia a hudobné CD.

Vladimír Blaho

Capo di tutti capi

Dávid Kičín - Gustáv Murín: Mikuláš Černák, Bratislava, Marenčin PT 2010

Capo di tutti capi, teda boss všetkých bossov – aj takto bol označovaný Mikuláš Černák, ktorého v roku 2009 napokon odsúdili na doživotie za šesť vražd a zosnovanie ešte ďalšej, hoci s jeho menom sa ich spája oveľa viac, nehovoriac o iných kriminálnych aktivitách.

Autori knihy nazvanej po tomto najznámejšom slovenskom mafiánovi približujú jeho osud v dvoch častiach: prvá spracúva stovky agentúrnych správ, článkov v novinách a časopisoch či televíznych reportáží do chronologicky prehľadnej podoby; druhú tvoria rozhovory s ľuďmi podieľajúcimi sa na kauze – od vtedajšieho ministra spravodlivosti Daniela Lipšica cez psychiatrov a psychológov, vyšetrovateľov, žurnalistov až po obvineného a jeho právnikov.

I keď Dávid Kičín a Gustáv Murín prinášajú len veľmi stručný sumár o Černákovi (spisy z jeho prípadu majú vyše trinásttisíc strán) vcelku prehľadne sa im darí predostrieť

čitateľovi akúsi stručnú históriu podsvetia v desaťročí po vzniku samostatného Slovenska, kde sa zrazu z vodiča autobusu stane bohatý podnikateľ a zároveň jeden z najobávanejších mužov štátu. Podobne ako kurič v románe Petra Pišťanka Rivers of Babylon. Isté však je, že skutočný mafiánsky život sa vôbec nepodobá na zromantizované filmy s Marlonom Brandonom. Preto bude kniha mnohých frustrovať, slabším povahám určite neprospejú opisy niektorých vražd, či odrezanie hlavy expolicajtovi a autičkárovi, ktorú v roku 1997 našli na parkovisku v Poprade.

Čo keby sa Černák predsa len raz dostal na slobodu? Jeden z vyšetrovateľov Murínovi prezrádza: „*Miki žije už trinásť rokov pre pomstu. A on sa jej chce dožiť. Ako raz uviedol, ak nie v tomto živote, tak potom v pekle. A to je myslím dostatočná odpoveď na túto otázku.*“

Peter F. 'Rius Jilek

Tam, kde skapal pes (alebo kocúr)

Peter Getting: Mrchovisko, Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2010

Publicista a prozaik Peter Getting (1975) vstúpil na pole literatúry najskôr časopisecky, neskôr aj zbierkou poviedok *Klietky* (2007). V krátkych prózach definoval svoj umelecký koncept, pre ktorý je charakteristická synkretizácia štýlov a foriem, vrstvenie významových rovin, intertextualita. Románom *Mrchovisko* ideovo aj formálne nadväzuje na svoj debut.

Leitmotívom románu je príbeh bytového domu, ktorý sa jedného dňa začne rúcať. Sám od seba, postupne a nečakane, čo vyvoláva v nájomníkoch a obyvateľoch pocitu strachu, úzkosti a beznádeje. „*Kráčal do schodov, ktoré padali. Tričko oblečené naruby*“ (s. 7) – toto sú úvodné vety knihy, ktoré naznačujú, že svet, v tomto prípade symbolizovaný nakláňajúcim sa domom, je svetom plným paradoxov, nestability a ohrozenia. Je to podivný svet obrátený naruby, postavy v ňom čelia neistotám sociálnym, ekonomickým i existenciálnym. Podľa Gettinga je to svet, v ktorom žijeme aj my. Aj z toho dôvodu sú postavy skôr postavkami, bizarnými typmi a „týpkami“, akých pri pozornom sledovaní objavíme aj v našom okolí a možno aj v sebe samých. Redaktor pornografického pánskeho časopisu, narkoman, invalid s umeleckými sklonsmi či agilná dôchodkyňa tvoria zvláštnu komunitu, ktorá spolu s nakláňajúcim sa domom stráca aj tie posledné istoty vo svojom živote.

Ako naznačuje názov románu, *Mrchovisko* je miestom živých mŕtvol. Paradox je jedným z Gettingových nástrojov, ktorým konfrontuje chladný, sivý svet praskajúcich

stien a padajúcej omietky s ľudskou túžbou po prekonaní samoty a prázdnoty. Beznádejnosť situácie obyvateľov domu zvyrazňuje nielen bezpríčinnosť rúcania sa domu, ale aj absurdný, až kafkovský boj s byrokratickým aparátom mesta. Autor podobne ako vo svojom poviedkovom debute nahrádza dejovú líniu formálnou hrou. V románe nájdeme digresívne pasáže vo forme listu, poznámok pod čiarou, denníkových zápiskov, policajnej zápisnice či krátkych spravodajských útvarov, ale aj kresby inšpirované komiksom. Getting, často označovaný za autora súčasnej „punk generation“, vkladá do prózy aj ideologické posolstvo, ale jeho komunikácia je pre formálnu heterogenosť problematiká a náročná na percepciu.

Jaroslav Vlnka sa o Gettingovej prvotine *Klietky* vyjadril, že „*skutočne komunikujú s čitateľom iba minimálne*“ a že „*spôsobom umeleckého zobrazovania skutočnosti a človeka aj literárnu stratégiou je Getting jednou nohou v slepej ulici*“ (Knižná revue, 2/2008). Ja si po prečítaní jeho druhej knihy dovoľm skonštatovať to isté, pretože väčšou záhadou ako rúcajúci sa dom a spleť symbolov, alúzií a asociácií je pre mňa odpoveď na otázku, komu je kniha určená. Náročného čitateľa svojím postpostmodernistickým prístupom neuspokojí, menej náročného odradí už po pár stranách. A tak Gettingov román možno hodnotiť len zo štatistického hľadiska ako zaujímavý, ale čitateľsky málo atraktívny alternatívny príspevok do pôvodnej románovej tvorby.

Marek Kopča

CITUJEME ...

„...identita súčasného človeka si veľmi rada oblieka rôzne podoby. Túži byť multiidentitou psychologicky migrujúcou z tela (obrazu) do tela (obrazu). Ide o karneval v psychologickom podaní súčasného filmu. Môže byť multifrenik ešte niekedy sám sebou? Alebo je práve tým, s kým sa práve stotožňuje?

Máme počas sledovanie filmu ešte stále „ja“?... Tak či onak, všetci radi relaxujeme v dôverne známych tieňových svetoch, ktoré nám ponúkajú nové médiá.“

Martin Palúch: *Vnem v zrkadle fotografie a filmu*
Občianske združenie Vlna 2010

Ako napnutá struna

Anna Ondrejková: Izolda: sny, listy Tristanovi
Levoča, Modrý Peter 2010

Často v súčasnej poézii nájdeme projekciu vnútorných svetov autorov, čo v podstate patrí k básnickej klasike, no rovnako to pôsobí vždy inak aktuálnosťou a modernosťou. Modernosť nesie so sebou najmä vo výraze aj neformálnosť, spontánnosť a motivickú slobodu. To všetko je v poriadku a neraz to oceňujú aj kritici, ale ak sa na to pozrieme z inej strany, zistíme, že takéto výpovede nemajú v podtexte žiadne ukotvenie. Prídu a zas odznejú ako sezónne vetry, jediným východiskom i cieľom je sám subjekt – to je viditeľná daň za súčasný zle pochopený individualizmus, preferovaný, samozrejme, nielen v poézii. Pre mnohých sa takýto prístup však z hľadiska kvality stal dokonalou výhovorkou: tvorba je licenčná... Čo s tým? Poézia má svoju históriu s množstvom alternatív – jej výpovedná hodnota sa nemeria len tým, čo autor dokázal v knihe povedať, ale aj tým, koľko textov cez neho v danej knihe hovorí, a dať ich precítiť čitateľovi cez vlastnú originalitu, to je umenie! Anna Ondrejková píše divoko o divokej zamilovanosti, no v písaní nie je sama: ukotvila ho v mýtickej tme nesmrteľnej lásky Tristana a Izoldy, čím vnímame jej nástojčivý hlas v mnohohlase príbehu, jeho variácií a ďalších sekundárnych textov. Autorka tak vstupuje do básne s bohatým literárnym zátiším, zároveň ju dokáže realizovať so sebe vlastnou neopakovateľnou vypätosťou. Nepoznáam od nej báseň, ktorá by bola pokojná a snať aj uzavretá, naopak, Ondrejková básni nepokojom, pohnutím, excitáciou, zúrivou nehou, surovosťou nevedomia a jej verše akoby sa znovu v kruhoch či strihoch vracali a dopĺňali, ako fahy na skici... Preto vyznieva prirodzene prepojenie piatich básnických cyklov knihy pripomínajúcich členenie antickej drámy-tragédie na päť dejstiev. Spojitosť

s tragédiou prezrádza navonok atmosféra od prvých veršov: „*budem nariekať tvoje / meno: v smutných zuboch,*“ naplnia ju baladickosť a dolorizmus, zvyrazňuje fragmentárne frázovanie a vďaka obsedantnej prítomnosti prežívania nešťastnej lásky pretína tragická atmosféra cykly ako napnutá struna. K dráme nás privádza aj selektovanie subjektov a básnickej reči. Podľa názvu sa môžeme domnievať, že reč básnického subjektu patrí Izolde, lenže na plochách textov sa jednoznačnosť subjektu rozpája (formálne uvádzaním replík ako v dráme: „*Tristan:*“) opismi a akciami, ktoré sa v subjektoch prelínajú. Takisto zneistieme, keď narazíme na odstup, okrem Tristana a Izoldy sa tu vynára niekto tretí – tretie oko – dokonalé zachytenie dvoch hercov v ďalšej, režisérskej vrstve, ktorá sa vytvára aj ako nová samostatná existencia vyplývajúca zo zamilovaného spojenia: „*som: Izolda v tebe: upálená /: odtlačok tváre na tvojej koži, rozlomený / krstný kruh, prsteň na olovenú vodu: už / nie som: som?*“

Pod expresívnymi veršami s častými protikladmi, farebnými či hmatovými metaforami sa odvíja dejový reliéf (dokonca sa tu mihne aj Brangiena, v pôvodine slúžka), no keďže nás autorka zaviedla do snov, do sveta zvláštnych epistol, môžeme nadobudnúť dojem, že adresátom oných listov sme vlastne my a že Tristan a Izolda tu nevstupujú len ako uchopiteľné postavy, ale ako symbolické princípy či podobenstvá, ktoré si skrývame v našich dušiach. Hýbu nami, tak ako pohli autorkou... Dala nám tak možnosť nezúfať nad pominulosťou žiarivo bežiacich obrazov našich životov vo Full HD kvalite práve tým, že snívaním zastavila čas pre jediný intenzívny obraz nebesky neskutočnej lásky, aká dnes v skutočnosti predsa nie je možná, keďže je všetko až do zúfania možné...

Radoslav Matejov

Cesta do pamäte Bratislavy

Mária Ďuričková: Dunajská kráľovná, Bratislava, Mladé letá 2010

Vydavateľstvo Mladé letá si pripomenulo 60. výročie svojho vzniku veľmi sympaticky, keď pripravilo čitateľom krásny dar v podobe reprezentatívneho 3. vydania jednej z už klasických kníh Márie Ďuričkovej s podtitulom *Povesti, báje a historické obrázky z Bratislavy a dunajského okolia* a zároveň neodmysliteľnej súčasťou zlatého fondu našej literatúry pre deti. Spisovateľka v nej pôsobivo priblížila vyše tri desiatky povestí a bájí spätých s históriou nášho hlavného mesta. Cez tieto príbehy nazrela do pamäte Bratislavy a jej okolia, poodhalila jej minulosť a priblížila tak dnešným čitateľom mnohé historiky, či už s reálnym podkladom alebo vymyslené. V príbehoch sa striedajú známe historické postavy i fantazijné, rozprávkové bytosti. Dôležitú úlohu v nich hrá Dunaj, rovnako aj jeho obyvateľia, či už sú to vodníci, rybí kráľ alebo Dunajská kráľovná, a, samozrejme, ne jeden príbeh rozpráva aj o živote rybárov a ich stretnutiach s vodnými obyvateľmi... V iných príbehoch ožívajú historiky

z minulosti Bratislavy, rôzne zákutia, hradby, námestíčka, ulice, studne, z iných sa dozvedáme o dávnych radničných pánoch alebo slávnych rodákoch, k akým patrili Wolfgang Kempelen, pre svoju záľubu v technických vynálezoch a experimentoch prezývaný aj ako bratislavský Faust...

Farbitosť autorkinho rozprávačského štýlu umocňujú sugestívne ilustrácie Bystríka Vanča: živo a zároveň veľmi jemne dotvárajú tajuplnú atmosféru príbehov a oslovujú vnímavého detského čitateľa. Príbehy a báje v knihe dopĺňajú profily autorky a výtvarníka, oceniť treba nápad včleniť aj slovníček a vysvetlivky. Za nemenej dôležité však pokladám to, že knižka Márie Ďuričkovej (a autorka sa k tejto ambícii aj neraz priznávala) ponúka príležitosti na prebudenie záujmu o históriu Bratislavy a pozitívneho citového vzťahu k nej. Pretože to je čosi, čo mnohým jej obyvateľom aj dodnes chýba...

Etela Farkašová

Knihy v predaji

0 VŠEOBECNOSTI

00 Bibliografické katalógy. Knihovníctvo. Dokumentácia

Bibliografia slovenskej archeológie za roky 1990 – 2000. Zost. K. Daňová, M. Kopečková
Nitra, Slovenská archeologická spoločnosť 2010. 1. vyd. 122 s. Brož. Bibliografický súpis.
ISBN 978-80-89315-29-1

03 Encyklopédie. Všeobecné slovníky

CHOVANEK, Jaroslav – HOTÁR, Vi-liam S.
Politológia. Terminologický a výkladový slovník
Trnava, Univerzita sv. Cyrila a Metoda 2010. 1. vyd. 589 s. Viaz.
Výkladový slovník so spracovaním etymológie v angličtine, poľštine, češtine, maďarčine, nemčine, ruštine, ukrajinčine.
ISBN 978-80-89241-34-7

1 FILOZOFIA

10 Filozofia

SARTRE, Jean-Paul
Slová. Z franc. orig. prel. Vladimíra Komorovská. Doslov Roman Michel-ko
Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2011. 1. vyd. 144 s. Edícia knižnica svetových autorov. Brož.
Jedno z kľúčových diel filozofie existencializmu od svetoznámeho francúzskeho spisovateľa a filozofa (1905-1980).
ISBN 978-80-8061-430-0

2 NÁBOŽENSTVO. DUCHOVNOSŤ

20 Kresťanské náboženstvá

ALBOM, Mitch
Nestrácajte vieru. Z angl. orig. prel. Jana Kantorová-Báliková
Bratislava, Vydavateľstvo Tatran 2010. 1. vyd. 216 s. Edícia Knižnica svetových bestsellerov. Viaz.
Skutočný príbeh o hlbokom duchovnom poznaní a preklenutí kresťanstva so židovstvom.
ISBN 978-80-222-0590-0

MAJTÁN, Lubomír
Eutanázia (A čo na to cirkev?)
Žilina, Žilinská diecéza 2010. 1. vyd. 29 s. Brož.
Stanovisko Katolíckej cirkvi k eutanázii.
ISBN 978-80-970426-3-9

MAJTÁN, Lubomír
Umelé oplodnenie (A čo na to cirkev?)
Žilina, Žilinská diecéza 2010. 1. vyd. 31 s. Brož.
Súbor prednášok.
ISBN 978-80-970426-1-5

MESSORI, Vittorio
Prečo verím – Život ako dôkaz viery. Z tal. orig. prel. Jana Sarňáková. Úvod Stanislav Stolárik
Bratislava, Redemptoristi – Slovo medzi nami, Lúč 2010. 1. vyd. 417 s. Viaz.
Kniha – rozhovor s významným katolíckym publicistom.
ISBN 978-80-7114-829-6

MILLER, Donald
Smutný ako jazz. Z angl. orig. prel. L. Melušová
Bratislava, Slovenské evanjelizačné stredisko pre masmédiá pri Evanjelickej a. v. cirkvi 2010. 1. vyd. 183 s. Brož.
Myšlienky o kresťanskej duchovnosti, ktoré sprevádzali a sprevádzajú autora, prinášajú nový, originálny pohľad na život a lásku či spasenie.
ISBN 978-80-88863-54-0

Regula sv. Benedikta. Z nem. orig. prel. Milan Žila, Vladimír Kasan

Sliač, Rehoľa sv. Benedikta 2010. 2. oprav. vyd. 83 s. Brož.
Jedno z najlepších diel kresťanskej spirituality a múdrosti prináša o. i. aj praktické rady, ktoré pomáhajú duchovne formovať človeka.
ISBN 978-80-970479-8-6 (viaz.)
ISBN 978-80-9740479-7-9 (brož.)

Sapientis est Ordinare. Zost. J. Pramura, M. Šefčík
Spišská Kapitula, Kňazský seminár J. Vojtaššáka 2010. 1. vyd. 177 s. Brož.
Zborník prednášok z konferencie zo systematickej filozofie o rozličných cestách hľadania pravdy vo filozofii.
ISBN 978-80-89170-36-4

VIDLIČKA, Štefan – VIDLIČKA, Lubomír
Bučianska farnosť a farníci
Bučany, Obecný úrad 2010. 1. vyd. 351 s. Viaz.
História rímskokatolíckej cirkvi v Bučanoch a jej filiálky v Trakoviciach.
ISBN 978-80-970506-2-7

Z dejín Spišského prepoštvá. Zost. L. Hromják
Spišské Podhradie, Kňazský seminár J. Vojtaššáka 2010. 1. vyd. 274 s. Brož.
Zborník z medzinárodnej konferencie pri príležitosti 800. výročia prvej písomnej zmienky o prepoštvá.
ISBN 978-80-89170-34-0

3 SPOLOČENSKÉ VEDY

30 Sociológia. Súčasná spoločnosť. Demografia

DEBRECENIOVÁ, Janka – FILADELFIOVÁ, Jarmila – MAĐAROVÁ, Zuzana
Rodové dôsledky krízy. Aspekty vybraných prípadov. Zost. Jana Cviková
Bratislava, ASPEKT, záujmové združenie žien 2010. 1. vyd. 143 s. Brož.
Trinásta publikácia zborníkového radu Aspekty obsahuje analýzy, ktoré vznikli v rámci spoločného projektu partnerských organizácií viacerých krajín. Projekt sa zamerával na skúmanie rodových dôsledkov finančnej a hospodárskej krízy z rôznych hľadísk.
ISBN 978-80-85549-90-4

31 Životné prostredie. Ekológia

HOLUBOVÁ, Katarína
Slovensko-rakúsky úsek Moravy: morfologický vývoj vo vzťahu k revitalizácii rieky
Bratislava, Výskumný ústav vodného hospodárstva 2010. 1. vyd. 109 s. Brož.
Výsledky monitoringu rieky.
ISBN 978-80-89062-74-4

Krajina ako dar. Zost. M. Huba, P. Mišiková
Bratislava, Spoločnosť pre trvalo udržateľný život 2010. 1. vyd. 36 s. Brož.
Súbor vyznaní o krajine od ľudí, ktorí sa krajinou v uplynulých desaťročiach zaoberali a zaoberajú.
ISBN 978-80-970522-0-1

Krajinná ekológia a ochrana prírodného dedičstva v socio-ekonomických premenách. Zost. Tomáš Lepeska
Banská Bystrica, Univerzita Mateja Bela 2010. 1. vyd. 136 s. Brož.
Zborník z vedeckej konferencie (B. Bystrica, 27. 4. 2010).
ISBN 978-80-557-0085-4

MUNKA, Karol – KARÁCSONYOVÁ, Monika – PROKŠOVÁ, Miloslava
Nové prístupy k zabezpečeniu kvality pitnej vody – plány bezpečnosti pitnej vody
Bratislava, Výskumný ústav vodného hospodárstva 2010. 1. vyd. 48 s. Brož.
Prevádzkovanie systému zásobovania s pitnou vodou.
ISBN 978-80-89062-76-8

Nakladanie s odpadom lodí
Bratislava, Výskumný ústav vodného

hospodárstva 2010. 1. vyd. 47 s. Brož.
Konceptia riešenia procesu odpadov v Dunaji.
ISBN 978-80-89062-73-7

PATSCHOVÁ, Anna
Vplyv tunelovej trasy prepojenia železničného koridoru v Bratislave na režim prúdenia podzemných vôd
Bratislava, Výskumný ústav vodného hospodárstva 2010. 1. vyd. 65 s. Brož.
Výsledky modelového riešenia.
ISBN 978-80-89062-72-0

32 Politika

FULCHER, James
Kapitalizmus – veľmi stručný úvod. Z angl. orig. prel. Zuzana Brtková
Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2010. 1. vyd. 103 s. Edícia Pohľady za horizont. Brož.
Kniha profesora sociológie, v ktorej rozoberá kapitalizmus z rôznych hľadísk.
ISBN 978-80-8061-432-4

SCHWEICKART, David
Po kapitalizme – ekonomická demokracia. Z angl. orig. prel. Pavol Dinka
Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2010. 1. vyd. 208 s. Edícia Pohľady za horizont. Brož.
Vedecká monografia zameraná na viziú spoločensko-ekonomického rozvoja v budúcnosti.
ISBN 978-80-8061-428-7

36 Sociálna starostlivosť a dobročinnosť. Sociálne poistenie

Kvalita života osôb s mentálnym postihnutím v domovoch sociálnych služieb. Zost. S. Mandžáková
Prešov, Prešovská univerzita 2010. 1. vyd. 137 s. Brož.
Zborník materiálov z konferencie.
ISBN 978-80-555-0260-1

37 Pedagogika. Školstvo. Veda

Akadémia umení v Banskej Bystrici. Zost. M. Gločková
Banská Bystrica, Akadémia umení v Banskej Bystrici 2010. 1. vyd. 101 s. Brož.
Zborník prác doktorandov I.
ISBN 978-80-89078-83-7

39 Etnológia. Mravy a zvyky. Folklor

KVAPILOVÁ, Terézia
O síci a žací, svátkoch aj plátkoch Závodzanú. Foto archív J. Šimonoviča, K. Šišoláckovej (Gavalka), autorky
Lublana – Liptovský Mikuláš, Apokalipsa (KUD Apokalipsa) – Spoločnosť Kolomana Sokola 2010. 1. vyd. 102 s. Viaz.
Etnografická monografia o obci na Záhorí spracovaná metódou oral history.
ISBN 978-961-6644-71-6
ISBN 978-80-970049-5-8

4 JAZYK. JAZYKOVEDA

41 Cudzí jazyky

BÁZLIK, Miroslav – AMBRUS, Patrik
A grammar of Legal English
Bratislava, IURA EDITION 2010. 2. vyd. 236 s. Viaz.
Učebnica.
ISBN 978-80-8078-341-9

HOLEKOVÁ, Jana
Deutsch für Naturwissenschaftler
Bratislava, Geo-grafika 2010. 2. preprac. vyd. 221 s. Brož.
Nemčina pre prírodovedcov.
ISBN 978-80-89317-16-5

KUPKOVIČ, Alexander
Nemecký jazyk 3
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2010. 2. vyd. 248 s. Brož.
Učebnica pre 3. ročník SŠ.
ISBN 978-80-10-01918-2

MÁTÉFFYOVÁ, Eva – DE MIGUEL, Santos
Španielčina. Nová maturita
Nitra, ENIGMA 2010. 1. vyd. 258 s. Brož.
Cvičebnica.
ISBN 978-80-89132-97-3

ONDRČKOVÁ, Eva – ČULENOVÁ, Ludmila – HÖPPNEROVÁ, Věra
Nemecký jazyk 1
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2010. 4. vyd. 200 s. Brož.
Učebnica pre 1. ročník SŠ.
ISBN 978-80-10-01917-5

5 EXAKTNÉ VEDY

55 Vedy o Zemi

18. slovenské geodetické dni. Zost. A. Kopáčik, I. Lipták
Žilina, Komora geodetov a kartografov 2010. 1. vyd. Nestr. Brož.
Zborník abstraktov.
ISBN 978-80-969809-5-9

57 Botanika. Zoológia

BALÁŽI, Peter
Nálevníky (Ciliophora) v reopelagiáli Dunaja a jeho hlavných slovenských prítokov
Bratislava, Výskumný ústav vodného hospodárstva 2010. 1. vyd. 51 s. Brož.
Výsledky výskumu.
ISBN 978-80-89062-70-6

HOŤKA, Peter – BIBENĚ, Tomáš – BARTA, Marek
Spríevodca po zbierkach Arboréta Mlyňany SAV
Bratislava, Veda 2010. 1. vyd. 73 s. Brož.
Spríevodca.
ISBN 978-80-224-1129-5

JENNINGS, Terry
Príroda pod lupou. Z angl. orig. prel. Radovana Jágriková, Michal Onduš, Barbora Al Zafari, Elena Guričanová
Bratislava, Perfekt 2010. 1. vyd. 128 s. Brož.
Príručná encyklopédia na určovanie zvierat a rastlín pre deti od 9 rokov – kniha je zabalená v nepremokavom obale otvárateľnom zipsom.
ISBN 978-80-8046-469-1

MIŠÍKOVÁ-ELEXOVÁ, Emília
Vplyv kvality vody na makrozoobentos ripálnej zóny hlavného toku Dunaja (rkm 1880 – 1704)
Bratislava, Výskumný ústav vodného hospodárstva 2010. 1. vyd. 75 s. Brož.
Výsledky výskumu z r. 1997 – 1998.
ISBN 978-80-89062-75-1

59 Učebnice

ORSZÁGHOVÁ, Dana
Matematika a jej aplikácie
Nitra, Slovenská poľnohospodárska univerzita 2010. 1. uprav. a dopln. vyd. 375 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-552-0479-6

Testy z biológie na prijímacie skúšky na vysoké školy 1. Zost. P. Augustinová
Bratislava, AKTUELL 2010. 1. vyd. 356 s. Brož.
Doplnková učebnica.
ISBN 978-80-89153-75-6

Testy z biológie na prijímacie skúšky na vysoké školy 2. Zost. P. Augustinová
Bratislava, AKTUELL 2010. 1. vyd. 296 s. Brož.
Doplnková učebnica.
ISBN 978-80-89153-77-0

6 APLIKOVANÉ VEDY

611 Populárna medicína

KESSLEROVÁ, Katja
Kniha pre budúce mamičky. Z nem. orig. prel. Katarína Széherová
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 259 s. Viaz.
Komplexná príručka pre budúce mamičky s množstvom fotografií a rád z oblasti zdravia a moderného životného štýlu.
ISBN 978-80-551-2315-8

67 Marketing. Manažment

HOOVER, John
Ako pracovať pre idiota. Z angl. orig. prel. Tomáš Mečíř
Senica, Vydavateľstvo Arkus 2010. 1. vyd. 236 s. Viaz.
Vtipná kniha, v ktorej autor ponúka stratégie na vylepšenie vlastného pracovného výkonu aj napriek prekážkam zo strany šéfa.
ISBN 978-80-8103-038-3

7 UMENIE. ŠPORT. VOLNÝ ČAS

70 Teória a dejiny umenia. Všeobecnosť

GIBSON, Clare
Abeceda symbolov. Z angl. orig. prel. Henrieta Hatalová
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2010. 1. vyd. 256 s. Viaz.
Slovník symbolov s podtitulom Kurz čítania symbolov v umení je výkladom symbolov celého sveta od staroveku po súčasnosť.
ISBN 978-80-556-0179-3

75 Užité umenie. Dekoratívne umenie. Design

BROOKER, Graeme – STONE, Sally
Co je interiérový design? Z angl. orig. prel. do češtiny Jitka Hanušová
Praha, Nakladateľství Slovart 2010. 1. vyd. 256 s. Viaz.
Prehľadná a profesionálna príručka moderného interiérového designu.
ISBN 978-80-7391-435-6

79 Šport. Voľný čas

Hráme sa so samolepkami v záhradke – spoznáваме farby. Ilust. Hanka Veselá
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2010. 1. vyd. Nestr. Brož.
Modrý zošit na voľný čas pre deti od 4 rokov – úlohou je vlepíť samolepky správnych farieb na vyhradené miesta.
ISBN nemá

Hráme sa so samolepkami v záhradke – spoznáваме tvary. Ilust. Hanka Veselá
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2010. 1. vyd. Nestr. Brož.
Zelený zošit na voľný čas pre deti od 4 rokov – úlohou je vlepíť správne samolepky zvierat a predmetov na vyhradené miesta.
ISBN nemá

Hráme sa so samolepkami v ZOO – spoznáваме farby. Ilust. Hanka Veselá
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2010. 1. vyd. Nestr. Brož.
Červený zošit na voľný čas pre deti od 4 rokov – úlohou je vlepíť samolepky správnych zvierat na vyhradené miesta.
ISBN nemá

Hráme sa so samolepkami v ZOO – spoznáваме tvary. Ilust. Hanka Veselá
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2010. 1. vyd. Nestr. Brož.
Žltý zošit na voľný čas pre deti od 4 rokov – úlohou je vlepíť správne samolepky zvierat na vyhradené miesta.
ISBN nemá

Úžasné lietadlá. Z angl. orig. prel. Katarína Škovierová
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2010. 1. vyd. Nestr. Viaz.
Kniha pre deti od 7 rokov, ktorá obsahuje skladačky piatich papierovo-plastových modelov lietadiel.
ISBN 978-80-556-0139-7

8 LITERATÚRA. BELETRIA

80 Literárne dejiny. Teória. Kritika. Korešpondencia. Súborné dielo a vybrané diela. Biografie a monografie o spisovateľoch

SMREK, Ján
Proti noci. Zost. Vladimír Petřík.
Úvod Vladimír Petřík
Bratislava, Vydavateľstvo elán 2010. 1. vyd. 171 s. Viaz.
Súbor doteraz nepublikovaných básní jedného z najvplyvnejších lyrikov 20.

Prekladová literatúra

Anneli Andersson: Keď budeš plešatá, môže ma ocko odviezť do družiny?

Nitra, Bobson 2010
Preklad Robert Kiss

Denníkové zápisky Anneli, ktorej do života vstúpila rakovina, ponúkajú ponor do života a duše ženy odhodlanej zákerného nepriateľa poraziť. Anneli mala zlú predtuchu po narodení syna, keď si nahmatala niečo tvrdé pod ramenom. Bála sa ísť k lekárovi, ktorý jej potvrdil nádor prsníka. Podliehala panike. Predstavy o liečbe mala nesprávne, a tak postupne zozbierala literatúru a nastúpila na terapiu. Podrobne opísala liečbu a čo všetko s tým súviselo: od chirurgického odstránenia prsníka, vypadania vlasov po chemoterapii, následné ožarovanie

až po postupný návrat do „normálneho“ života.

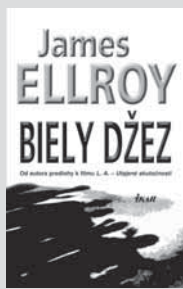
„Keď sa človek dozvie, že má rakovinu, cíti sa, akoby zásoby jeho životnej sily okamžite poklesli. Totálna panika sa mieša so zúfalstvom, strachom, smútkom, plačom a opäť plačom. V ďalšej fáze v sebe človek začína objavovať zdroje, ktoré ho nabádajú nevzdávať sa.“

Anneli sa musela vyrovnáť neskôr aj s nádorom druhého prsníka, a opätovným kolotočom vyšetrení a terapií. Pomohli jej nielen lekári, ale aj komunikácia s najbližšími, s lekármi, odborná literatúra a pozitívne myslenie.

Svoj príbeh doplnila aj o odborné poznatky a terminologický slovníček, ktorý pomôže rovnako chorým zorientovať sa v spleti vyšetrení, lekárskeho termínov a pojmov, s ktorými sa stretávajú, a nie vždy im rozumejú. Za názov knihy si Anneli zvolila synovu otázku, keď pochopil jej chorobu.

Andrea Dénešiová

James Ellroy: Biely džez

Bratislava, Ikar 2010
Preklad Patrick Frank

James Ellroy (62), rodák z amerického Los Angeles, má prezývku „démon americkej detektívnej fikcie“. Jeho takmer desiatka románov, noviel a esejí je za oceánom i v Európe vyhľadávanou literárnou delikatesou. Pravda, nie každý čitateľ príde na chuť jeho štýlu. Je totiž osobitý, dynamický a nedovolí, aby ste ho „iba“ čítali. Núti čitateľa spolupracovať, domýšľať, prežívať v skratke a chápať letmo naznačené súvislosti. Namiesto zdĺhavého opisu pocitov, nálad a situácií používa jednoslovné vety a pomlčky. Takmer sa žiada povedať, že je to literárny štýl, opisný a bohatý ako cestovný poriadok. Najstručnejšie, ako sa dá,

opisuje Ellroy úseky života jednotlivých hrdinov i antihrdinov tejto knihy. Nevyhýba sa vulgarizmu, nadávkam a zločineckému slangu. Postavy sú hutné, veľmi ľudské – aj v tom, aké sú podkupné, slabé, zbabelé, zákerné a pomstivé. Skratka, Amerika ako vyšitá – ak ste, pravda, odchovancom minulého režimu. Lebo dnes už máme takú – a možno aj lepšiu – Ameriku aj u nás.

Dej románu *Biely džez* (aké príhodné pomenovanie! Je v ňom paradox, protirečenie, urážka i nepochopiteľnosť), tak ako štýl Jamesa Ellroya, nemožno opísať jednou – dvoma vetami. Je to veľmi čudná a s problémami do seba zapadajúca skladačka s viacerými škripavými súkolesiami v pozadí. Začína sa roku 1958 v Los Angeles, ktoré stojí na začiatku novej éry. Prím v nej budú hrať zisky, mafia, zločin, herečky, incest, rituálne vraždy, klebety a skorumpovaná polícia. A drogy. Vezie sa v nich každý. Tajomná rodina Kafesjianovcov, Rita Hayworthová, Lana Turnerová, hviezdna špička a paralele s ňou spodina, otec znásilňujúci dcéru, miliónár mučiaci štvorročné dievčatko. To je len zlomok z udalostí, čo sa miľnou dejom nabíteným zvrtním (aj zvratkami). A kdesi vo výškach ako keby sme stále počuli znieť džezový saxofón. Hrá poručík Dave Klein skutočne na saxofóne, alebo je to len krycí manéver na označenie čohosi nekalého, čo spomína v šifrovaných a pred rodinou utajovaných listoch jeho matka? Je džez v Los Angeles päťdesiatych rokov iba hudobným pozadím, alebo je jeho zdanlivo zmätená rytmika synonymom pre náhle výbuchy v morálke, financiách, podnikateľstve, obchode a kriminalistike? Čo je skutočné a čo len vidina pod vplyvom opiátov? Možno hrať biely džez, ak bieli muži nerobia poriadne nič, čo vymysleli? Alebo tým autor naznačuje, že všetko, čo sa tvári ako biele, je v skutočnosti temné, tmavé, nekalé a skazené?

Ellroy je vraj typický americký autor. No v jeho diele typické americké literárne neresti nenájdeme. Chýba aj americký happy end.

Martin Grbjar

Danielle Trussoniová: Angelológia

Bratislava, Ikar 2010
Preklad Viera Gregorcová

Autorka zaviedla čitateľa na dobrodružnú cestu, kde sa prelína západná teológia s antickými mýtmi. Predstavila mu tajomný svet angelológov, skúmajúcich anjelské systémy a ich prorocké naplnenie. Ukázala neobyčajne krásnych potomkov ľudí a anjelov – nefilimov, ktorí sa nikdy pred ničím nezastavili. Pozorovali ich celé generácie angelológov. Ústrednou postavou knihy je Evangelina, ktorú zverili v 12 rokoch do starostlivosti rádoých sestier. Neskôr ako asistentka v kláštore knižnici objavila korešpondenciu abatiše kláštora so známou filantropkou Abigail Rockefellerovou z rokov 1943-1944. O túto

korešpondenciu sa zaujímal z poverenia Grigoriovcov, významných predstaviteľov nefilimov, aj bádateľ Verlaine. Evangelina sa iba postupne dostávala k tajným dejinám a dávneho konfliktu medzi Angelologickou spoločnosťou a nefilimami, postupne si začala spájať doterajšie čriepky poznania s novými udalosťami, ktoré podkryli niektoré neznáme rodinné väzby, ako aj úlohu jej starej mamy – uznávanej angelologičky. Zúfale hľadanie tajomnej anjelskej lýry, ktorú angelológovia našli počas vojny v Rodopoch, a pomohla ju domyselne ukryť práve A. Rockefellerová, vyostrojilo súperenie medzi nefilimami a angelológmi. Pred Evangelinou stojí otázka: Ako súvisia nájdené listy s jej osobou a aká je jej rola v pradávnom konflikte.

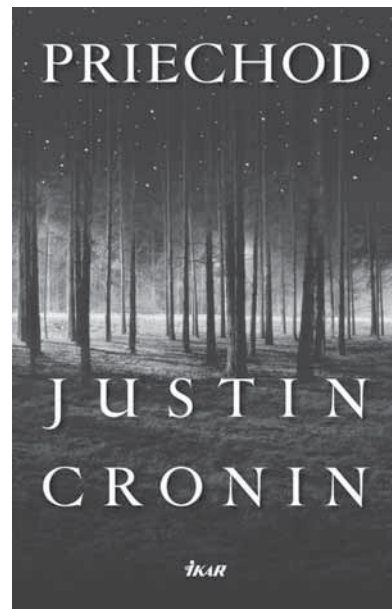
Katarína Mikluščinová

Ľudské telo ako zbraň

Justin Cronin: Priečhod, Bratislava, Ikar 2010. Preklad Milan Kopecký

Pre moju generáciu sa meno Cronin spájalo s osobnosťou známeho škótskeho spisovateľa 20. storočia, tvorcu diel Citadela či Klúče od kráľovstva. Čitateľom 21. storočia však toto meno evokuje oceňovaného amerického autora Justina Cronina (1962). Tento profesor angličtiny na Riceovej univerzite žije s rodinou v texaskom Houstone a vzbudil pozornosť kritiky aj čitateľov už svojimi prvými dvoma románmi (Mary a O'Neil a Hemingwaovou cenou ovenčené Letné hodnotenie). Mimoriadne však zabodoval vlni titulom *Priečhod*, prvou časťou plánovanej sci-fi trilógie, o ktorú hneď prejavili záujem filmári i vydavatelia dvadsiatich krajín, medzi nimi i slovenský Ikar. Na našom knižnom trhu sa román objavil v slovenskom preklade Milana Kopeckého

Justin Cronin sa v jednom rozhovore vyznal z obdivu k experimentom v urýchlovači. Aj on vo svojom príbehu experimentuje. Pohráva sa s časom, genetikou a temnou stránkou ľudskej povahy. Jeho východiskom je tajný vládny projekt Noe, ktorého cieľom je premeniť ľudské telo na smrtiacu zbraň. Lenže pokus sa vymkne spod kontroly. Dvanásť testovaných subjektov utečie a rozšíri vírus meniaci ľudí na ešte nenásytnejšie, smrtiacejšie a prakticky nezničiteľné bytosti. Nádejou pre ľudstvo by mohol byť trinásty subjekt – šesťročná Amy so zvláštnymi schopnosťami – ktoré sa usiluje zachrániť

agent FBI Wolgast a uteká s ním ďaleko od civilizácie, zasiahnutej katastrofálnymi dôsledkami projektu...

K príbehu samému i osudom jednotlivých protagonistov sa však čitateľ dostáva pomerne komplikovane „skladačkovým“ spôsobom. Téma je však natoľko pútavá, že po niekoľkých stranách vám prestane prekážať, že autor prelína rozprávanie e-mailami či denníkovými záznamami, prípadne spomienkami jednotlivých postáv a ich vnútorným monológom alebo mysterióznymi hlasmi. Časovo je dej ohraničený rokmi 5 až 1 pred V. (rozumej Vírus) cez rok 0 až po rok 1003 po V. Akosi mimochodom si uvedomujeme aj nové geograficko-politické usporiadanie postkatastrofického sveta a hoci aj úlohu globálnych konferencií a stredísk výskumu kultúr a konfliktov.

Svojským kontrapunktom k sci-fi príbehu sú nadčasové citáty zo Shakespeara.

Mimoriadna predstavivosť, výborná štylistika, nenásilný ponor do psychológie jednotlivých postáv, schopnosť niekoľkými slovami vystihnúť atmosféru situácie či vzťahov, to všetko sú plusy Croninového románu. I keď venovanie: „Mojim deťom. Pekné sničky.“ možno vnímať s istým ironizujúcim a varujúcim nadhľadom, lebo budúcnosť, ktorú autor vykresľuje, je možno ani nie natoľko vzdialená a vymyslená, akoby sa zdalo.

Elena Ľapajová

Zdanlivo banálny elektronický flirt

Daniel Glattauer: Priateľ do dažďa, Bratislava, Tatran 2010. Preklad Eva Melichárková

E-mail vstúpil do našich uponáhľaných životov len pred pár rokmi, ale ihneď sa v nich absolútne udomácnil. Nahrádza totiž osobný kontakt, v mnohom ho prevyšuje, lebo adresát nevie, že odosielateľ v okamihu, keď píše správu, nemá umyté zuby a sedí pri počítači v starom roztrhanom pyžame. Je však schopný nahradiť aj pocity ako radosť zo zoznánenia s novým človekom, vzrušenie, empatiu?... Lásku?

Na jednom konci e-mailového spojenia je muž, v druhom žena. Už to samo osebe je látka na román, filmový scenár či divadelnú drámu. Čo sa v knižke *Priateľ do dažďa* začína odvíjať zdanlivo ako banálny elektronický flirt, postupne cez pokusy o stretnutie prerastá do praveľmi osobných a bolestne úprimných výpovedí. Tých by asi zainteresovaní neboli schopní, keby im e-mail neposkytoval krásnu, bezpečnú anonymitu, ale zároveň aj nevinné vzrušenie.

E-mail medzi Emmi a Leom sú zdanlivo povrchné, nezáväzná, o ničom, ale takpovediac práve preto sú o niečom. O nedostatku komunikácie medzi ľuďmi. O hanbe priznať sa, že niekomu chýba matka a ako ho mrzí, že s ňou za jej života nemal lepší vzťah. O nude v manželstve. O neschopnosti vyrovnáť sa s problémami, lebo on nevie stráviť rozchod s predchádzajúcou partnerkou a ona má nestráviteľného manžela. Postupne vychádza na povrch, aký plochý je zdanlivo bohatý život ich oboch a ako ho ozvlášťujú a rozradostňujú práve

e-mail. A korešpondencia začína naberať na intenzite a nebezpečnosti... Dohodnú sa, že si napíšu o polnoci; keď sa k tomu pridá alkohol, Leo zrazu cíti, že „písanie je ako bozkávanie, ibaže bez perí. Písanie je bozkávanie v myslí“. Elektronické listy dostávajú erotickú príchut'. Priam dusno, povedal by znalec. Všetko speje k neodvratnému vyvrcholeniu.

Je tu však drobný háčik. Leo kdesi na začiatku korešpondencie prezradil Emmi, že sa zaoberá „pracou na štúdiu o vplyve e-mailov na naše jazykové zvyklosti a o e-mailoch ako o transportnom prostriedku emócií“. Dej sa teda neveriteľne skomplikuje a jasný happy end je v nedohľadne.

Vynikajúco napísané dielo úspešného nemeckého spisovateľa Daniela Glattauera sa razom stalo medzinárodným bestsellerom a bolo preložené do vyše 30 jazykov. Vyslúžilo si pomenovanie „moderný ľúbostný dialóg“. Nepoukazuje len na technickú vymoženosť, ale aj na celosvetový, resp. celoludský problém. Napriek všetkým mobilom, videotelefónom, kamerám, skypom, e-mailom sa ľudia chcú stretávať, vidieť, ovoniať, ohmatať, zblížovať... Lebo je to ľudské a ten, kto nás tvoril, stvoril nás živých, nie ako mŕtvu či virtuálnu hmotu, kontaktovateľnú cez elektroniku. E-mail neposkytne ľudské teplo. Môže byť len sprostredkovateľom. Ľudská blízkosť je zašifrovaná inde.

Luba Kukučková

Aj biblickí muži zapreli...

Francine Riversová: Sílas, Trnava, Dobrá kniha 2010. Preklad Mária Lalíková

Posledná z piatich noviel o biblických mužoch *Sílas* (vyšli už Áron, Kaleb, Jonatan, Amos) rozpráva príbeh historickej postavy, ktorá žila v časoch Ježiša Krista, stretla sa s jeho učením a stála po boku učeníkov, neskôr priateľov. Sílas nikdy nechodil s Ježišom, keď kázal, nebol očitým svedkom zázrakov a uzdravení, nesedával s ním pri jednom stole, iba o ňom počul. Strelol sa s ním len raz, keď sa zo zvedavosti vmiešal do davu, ešte ako vážený a bohatý človek, pyšný na svoje skutky a presvedčený o bezchybnosti dodržiavania Zákona. Nazval ho učiteľom, položil mu otázku, no po odpovedi Ježiša odmietol. Kristov pohľad však Sílasa nikdy neopustil. Neskôr sa stal Petrovým pisárom, ohlasovateľom viery, Pavlovým priateľom a podporovateľom učeníkov, ich spolucestovateľom... Sílas, ďalší z biblických mužov, ktorých by sme pri čítaní knihy mohli ľahko prehliadnúť. Stáli v úzadí, priklonení raz na jednu, inokedy na druhú stranu, zmietali sa v pochybnostiach, a predsa boli vyvolení pre veľkú úlohu. „Pane, vieru som dostal neskoro, bol som pomalý do počúvania, pomalý do videní a bol som pomalý v poslúchaní.“ (s. 205) Pútavým príbehom Francine Riversovej si čitateľ môže uvedomiť viaceré dosiaľ nepostrehnuté súvislosti. Sílas, ako aj iní protagonisti jej noviel, sa stretáva s apoštolmi, ocitne sa v situáciách, ktoré poznáme z Bib-

lie. Rámec príbehu autorke poskytuje Písmo, na základe ktorého vystavala dej a dotvorila vnútorný svet postáv tak, aby čo najviac zodpovedal časopriestoru a biblickému poslaniu. Vďaka tomu sa stávame svedkami pochybenia, otázok, únavy z intenzívneho vyučovania i pádov literárnych hrdinov, zrazu sú nám o čosi bližší. Koniec koncov protagonistov trápia podobné problémy, s akými (ne)veriaci človek zápasí i dnes. Riversovej novely interpretujú posolstvo cez príbehy výnimočných biblických postáv. Tieto vzory nás upozorňujú na to, že nemusíme byť dokonalí, práve naopak. Povzbudzujú k uvedomeniu vlastných slabostí a chýb, vďaka ktorým, tak ako apoštol i Sílas, dokáže byť človek citlivejší a vnímavejší voči iným a bez povyšovania hlásať svoje presvedčenie. Veď i Peter zradil Krista trikrát, i Sílas sa mu pred stovkami ľudí otočil chrbtom, a predsa sa z nich stali veľkí biblickí muži, ktorých si Francine Riversová vybrala do príbehu, a tie dokážu oslovit' bez ohľadu na názor o viere. Dajú sa čítať ako pútavé príbehy i ako posolstvá podložené biblickými udalosťami. V úvode sa autorka odvoláva na citácie, kde sa možno o protagonistoch dočítať v Biblii, a tak si môžeme autorsky dotvorený príbeh konfrontovať či doplniť historickými faktami.

Alena Štrompová

Kam vodil Balzac svojich hrdinov

Rozhovor s autorkou Máriou DOPJEROVOU-DANTHINE

Mária Dopjerová-Danthine (1974) je rodáčkou z Piešťan a vo Francúzsku žije od roku 1999. V závere minulého roka jej vyšla vo vydavateľstve Remedium kniha esejí *Paríž - moja láska, môj život*. Absolvovala štúdium angličtiny a ruštiny na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Ukončila nadstavbové štúdium na Sorbone v Paríži. Začínala v malej lekárskej firme zabezpečujúcej prevoz ranených a chorých Francúzov z celého sveta domov. Už niekoľko rokov pracuje ako medzinárodná koordinátorka poisťovnickej maklérskej spoločnosti. Má tri deti. Vo vydavateľstve Remedium vyšli jej knihy *Anglické idiomy pod lupou* (2002) a *Francúzske idiomy pod lupou* (2006). Článkami prispieva do časopisov Slovenka a Cestovateľ.

• S akým zámerom ste písali svoju knihu o živote vo Francúzsku, konkrétne v Paríži?

– Rôznych sprievodcov o Paríži je na knižnom trhu pomerne veľa, a preto mi od začiatku išlo o trochu iný pohľad na Paríž. Chcela som najmä sprostredkovať atmosféru tohto mesta, priblížiť francúzsku kultúru, každodenný život Parížanov. Snažila som sa zachytiť to, čo je v istom zmysle slova abstraktné, neuchopiteľné, to, čo treba precítiť. A potom to, čo som za trinásť rokov prežila v pracovnej sfére, v súvislosti s deťmi, priblížiť trochu myslenie Francúzov, rozdiely v porovnaní so slovenskou mentalitou.

• Možno v súčasnom Francúzsku a Paríži nájsť stopy diel klasickej literatúry, napr. Balzaca, Victora Huga?

– V Paríži na každom kroku cíti človek posolstvo a stopy histórie. Prechádzate popri Notre-Dame, alebo pietne vchádzate do priestorov katedrál, myslíte na krásnu Cigánku Esmeraldu a hrbáča Quasimoda, kráčate po historických mostoch v centre Paríža, myslíte na atmosféru opísanú v knihe Otec Goriot, medzi bielymi sochami v Luxemburskej záhrade a okolo jazierka sa mnohým vybaví obraz Mariusa a Cosette z Bedárov, alebo si v zámku Versailles a versailských záhradách predstavujete bujarý život plný zábav Marie-Antoinetty. Roz-

hodne je zaujímavé vidieť Paríž po prečítaní aspoň niekoľkých diel francúzskej klasiky a zároveň má človek po návšteve Paríža túžbu sa opäť k týmto dielam vrátiť a vnímať ich trochu inými očami. Na Paríži je fascinujúce pozorovať zmeny, ktoré storočia histórie na meste zanechávajú, a pritom si uvedomovať, že mnohé pamätihodnosti, ulice, štvrte vlastne boli svedkami histórie Paríža, histórie Francúzska. Mlčia, ticho svedčia a spájajú minulosť s prítomnosťou.

• Aký ohlas mala (prípadne už má) vaša kniha u Francúzov?

– Kniha je vyslovene určená pre slovenských čitateľov, keďže ide o pohľad na Paríž videný očami Slovenky, je to vlastne porovnanie francúzskej kultúry so slovenskou. Myslím, že pre Francúza, ktorý ku Slovensku nemá žiaden vzťah, kniha zaujímavá nebude, a preto som od začiatku bola presvedčená, že budem písať po slovensky a pre Slovákov. Možno však s odstupom času budú na knihu aj ohlasy Francúzov, tých, ktorí sú so Slovenskom a Slováckmi nejakú citovo zviazaní.

• Zúčastňujete sa na literárnom a kultúrnom živote Slovákov v Paríži?

– Tieto roky môj spoločenský život dosť ovplyvňujú moje tri deti. Keď som bola mladšia, nenechala som si ujsť ani jednu kultúrnu udalosť, ktoré v Paríži organizuje kultúrny

inštitút pri slovenskej ambasáde. Verím, že o pár rokov, keď deti trochu odrastú, sa opäť do tohto zaujímavého víru dostanem. Či už naše veľvyslanectvo v Paríži, asociácia Deti Dunaja, Spolok francúzsko-slovenského priateľstva, či Slovenská katolícka misia v Paríži usporadúvajú veľmi zaujímavé kultúrne a spoločenské podujatia, približujú Francúzom elegantným spôsobom naše krásne Slovensko, dávajú do povedomia našich umelcov, pripravujú koncerty, predstavujú slovenskú literatúru, fotografujú, maliarov, a tým zároveň pomáhajú Slovákom žijúcim v Paríži, aby sa necítili úplne vykokorení. Myslím, že pre Slováka je úžasný pocit a pre Slovenku ctou, keď sa slovenské vianočné trhy konajú pri Louvri priamo v priestoroch Starej radnice 1. parížskeho obvodu, alebo keď sa v niektorej z historických parížskych budov koná vernisáž slovenského umelca.

• Aké sú vaše ďalšie literárne zámer?

– Každý človek, ktorý sa rád hrá so slovami, ťuká ich do počítača, alebo si ich zapisuje na rôzne kúsky papiera, si v hlave stále vytvára nové projekty na písanie. Aj keby sa mi v hlave nejaká myšlienka skonkretizovala, asi bude musieť niekoľko rokov zrieť, pokiaľ sa ju odvážim vysloviť.

Milan Gonda

Mária Dopjerová-Danthine: Paríž – moja láska, môj život Bratislava, Remedium 2010

Autorka už predchádzajúcimi publikáciami *Anglické idiomy pod lupou* (2002) a *Francúzske idiomy pod lupou* (2006) ukázala tak svoju schopnosť preniknúť do mentality týchto národov, ako aj talent vtípne komentovať lingvistické a sémantické problémy. Už týmito netradičnými slovníkovými dielami, napísanými sviežim jazykom, zameriavajúcimi sa na ustálené slovné spojenia, vzbudila záujem čitateľa dostať sa pod kožu týmto kultúram, ku ktorým stále pristupujeme s akousi pietou. Hoci na prvý pohľad je najnovšia autorkina knižka „z iného súdka“, predsa je voľným pokračovaním spoznávanie francúzskej kultúry, tentoraz nie cez slovné spojenia, ale pohľadom pod povrch parížskeho života. Kto iný, ako rodená Slovenka s odbornou znalosťou ruštiny a angličtiny, s belgickým manželom, francúzskym občianstvom a dvanásťročným trvalým pobytom v Paríži, ktorej navyše nechýba prenikavý postreh a triezvy úsudok, vie našincovi lepšie odhaliť finesy metropoly na Seine. Dá nám pocítiť vôňu a chute parížskych cukrární a pekární, umožní nám nazrieť pod pokrievku, objasní, v čom spočíva tajomstvo rodinných receptov. Parížania si potrpia nielen na noblesné stolovanie, ale aj na kvalitné jedlá, okrem vychýrených reštaurácií každoročne vyhodnocujú aj najlepšie bagety mesta. Víťaz o najlepšiu parížsku bagetu roku 2008 získal privilegium – zásobovať týmto chrumkavým pečivom celý rok prezidentskú kuchyňu v Elyzejskom paláci. Akoby medzi rečou sa dozvieme, že recept na bagetu priniesol do Francúzska pred sto dvadsiatimi rokmi najvyšší rakúsky komorník gróf Zang, dodnes si zachovala tvar viedenskej bagety a základnými kritériami je dĺžka 70 cm a váha od 250 do 300 g. S jedlom sú úzko späté aj tradičné sviatky, Fran-

cúzi na Hromnice pečú palacinky, pričom v ľavej ruke držia zlatú mincu a pravou prehadzujú palacinku, ak sa obrat podarí, bude sa dariť aj rodine, peniaze nebudú chýbať. Keďže autorka je matkou troch detí, umožní nám pohľad na starostlivosť o deti, na systém materskej dovolenky, zdravotníckeho a sociálneho zabezpečenia, na francúzsku výchovu v jasliach a škôlkach. Zaujímavý je prístup k otužovaniu, deti v jasličkách chodia bosé, vraj od nôh neprechladnú. Nuž, naše staré mamy by s touto teóriou ťažko súhlasili. Aj to je jeden z dôkazov, že ak chceme cudziu kultúru pochopiť, musíme ju zažiť na vlastnej koži. Autorka nás zavedie na svoje obľúbené miesta – do štvrte Marais, do náhodne objavenej kaviarničky, do reštaurácie spojennej s rodinnými udalosťami, ale aj do Luxemburských záhrad, do Francúzskej národnej knižnice a do Univerzitného mestiečka, pričom vždy k historickému exkurzu pridá niekoľko vlastných postrehov, ktorými nám približuje mentalitu a zvyky Parížanov. Nezabudne vtípne poznamenať, ako tlačienica v metre či nefungujúce služby počas štrajkov dokážu strhnúť masku uhladenosti aj tým najdistingovanejším a najuhladenejším Parížanom. Ak si na tento rok plánujete cestu pod Eiffelovku, táto knižka vám pomôže zaostriť správnu optiku na lesk a biedu tejto kultúrnej mekky, kde denne zanechajú psi obyvatelia na jej uliciach 16 ton výkalov, 12 ton vyzbierajú smetiari, 4 tony končia na topánkach, pričom pokuta za neodstránenie výkalu po „svojom miláčikovi“ je 183 eur. Aby sa aj Parížania dozvedeli, ako ich autorka vykreslila Slovákom, pridala na záver résumé a obsah vo francúzštine.

Marta Bábiková

ZO SVETA KNÍH

Krénov Idiom na obálke Science

Na obálke druhého tohtoročného čísla rešpektovaného vedeckého týždenníka *Science* zo 14. januára (AAAS – American Association for the Advancement of Science) sa objavila fotografia umeleckého diela slovenského výtvarníka žijúceho v Prahe Mateja Kréna Idiom. Ilúzia nekonečného tunela amerických vedcov z Harvardskej univerzity v Cambridgi. Dielo je nainštalované v Mestskej knižnici na Mariánskom námestí v Prahe od roku 1998. Umelecký objekt trenčianskeho rodáka je vystavaný z kníh a pri povodniach roku 2002 bol poškodený a musel byť rekonštruovaný. V štúdiu, ktorú fotografia Idiomu Zdenka Urbánka doplnila, vedci predstavujú najväčší jazykový korpus sveta: databázu s tex-

tami vyše päť miliónov kníh vydaných v rokoch 1800 – 2000, čo sú štyri percentá všetkých kníh, ktoré kedy vyšli. Zatiaľ obsahuje knihy v angličtine, francúzštine, španielčine, ruštine, nemčine a hebrejčine. Pomocou databázy výskumníci študujú, ako sa vyvíjala gramatika i slovná zásoba. Využívajú pritom okrem iného projekt Google books. „*Knihy sú súčasťou nášho kultúrneho genómu, ktorý sa dedí z generácie na generáciu, ale zároveň sa vyvíja,*“ konštatujú americkí vedci Jean-Baptiste Michel a Erez Liebermann Aiden. Odbor, ktorý založili, vedci nazývajú kulturomika (podľa genetiky). Podľa výskytu jednotlivých slov v textoch môžu sledovať, ako sa menil jazyk v dôsledku takých udalostí, ako bola vojna alebo zrušenie otroctva.

Každý umieračik vyzváňa aj mne

Brianske vydavateľstvo Host vlni vydalo poslednú knižku ostravského prozaika Jana Balabána (1961 – 2010) *Zeptej se táty*. Autor deň pred smrťou poslal mailom upravenú verziu s dopísanou kapitolou o psom útulku. V anketе Lidových novín sa tento román stal koncom vlaňajšieho roka Knihou roka 2010. Väčšinou smutné prózy Jana Balabána sa vyznačujú hlbokým duchovným ponorom, sú plné empatie, ale povznášajúce. Nevyhýbal sa najťažším ľudským problémom, o smrti písal tak prirodzene, až z toho mrazilo. Úsporne, ale veľmi silne reflektoval prázdnotu, v ktorej sa ocitol dnešný človek. Jeho prózy, akokoľvek pesimistické, nie sú nihilistické, jeho východisko je maximálne etické a zodpovedné, pritom vo výraze zdržanlivé, minimalistické. Román *Zeptej se táty* je plný dialógov a otázok. Traja súrodenci v ňom hovoria o zosnulom otcovi a vtahujú do rozprávania ďalších blízkych, ktorí tým nie sú vždy nadšení. Tieto Balabánove striedavé prúdy rozhorov, vnútorných monológov a reflexií jednotlivých postáv neustále objavujú ústrednú tému románu – smrť konkrétneho človeka. K otázkam podnecujú listy bývalého otcovho priateľa Petra Wolfa. Tento charakterný muž nevedie rozhovor, ale spor. Otcu protagonistov obviňuje za ústupky v období komunizmu, ktorý aj jemu strpčil život. V listoch vyjadruje uzavreté, nemenné stanovisko. Súro-

denci, hoci s ním nesúhlasia, chvíľami ho chápu a vďaka nemu pochopia aj postoje svojho otca. Petr Wolf nie je kuriózna postava, je to človek, s ktorým máme niečo – možno veľa – spoločné. Pritom obviňovanie starého doktora môže niekomu pripadať prehnane. Previnil sa tým, že liečil ľudí? Bol by užitočnejší, keby niekde „čestne“ čistil záchody? Kniha ukazuje mnohotvárnosť viny a nespravodlivosti. Ide v nej však o niečo podstatnejšie než len o spravodlivosť. Balabán bol totiž veriaci, o svojej viere, aj o pochybnostiach hovoril otvorene. Vyšiel z česko-bratskej tradície a často narážal na múry medzi kresťanskými cirkvami aj medzi veriacimi a neveriacimi. V edičnej poznámke Petr Hruška pokladá za dôležité zdôrazniť, že Jan Balabán miloval Johna Donna (1593 – 1631), winchesterského biskupa a dekana v chráme sv. Pavla, zakladateľa tzv. metafyzickej školy anglickej poézie. V posledných rokoch často citoval obľúbenú pasáž z jeho diela: „*Nikto nie je ostrov sám pre seba. Každý je kus nejakého kontinentu, časťou nejakej pevniny: ak spláchne more hruď, je Európa menšia, ako by to bol dajaký mys, ako by to bol majetok tvojich priateľov alebo tvoj. Smrťou každého človeka je ma menej, lebo som časť ľudstva. A preto sa nikdy nepýtaj, komu zvoní umieračik. Vyzváňa tebe.*“

–vro–

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

v USA

Beletria

1. James PATTERSON, Michael LEDWIDGE: *Tic Toc* (Tik-tak), Little, Brown
2. Stieg LARSSON: *The Girl with the Dragon Tattoo* (Dievča s vytetovaným drakom), Vintage
3. Stieg LARSSON: *The Girl Who Played with Fire* (Dievča, ktoré sa hralo s ohňom), Knopf Doubleday
4. Susan WIGGS: *Marrying Daisy Bellamy* (Sobáš s Daisy Bellamyovou), MIRA
5. Stieg LARSSON: *The Girl Who Kicked the Hornet's Nest* (Dievča, ktoré koplo do sršnieho hniezda), Knopf
6. Sara GRUEN: *Water for Elephants* (Voda pre slony), Algonquin
7. Suzanne COLLINS: *The Hunger Games* (Hladové hry), Scholastic Press
8. Robyn CARR: *Wild Man Creek*, MIRA
9. Kristin CAST, P. C. CAST: *Awakened* (Prebudení), St. Martin's Griffin
10. James PATTERSON, Maxine PAETRO: *Swimsuit* (Plavky), Grand Central Publishing

Populárno-náučná literatúra

1. Laura HILLENBRAND: *Unbroken* (Nezlomní), Random House
2. Todd BURPO, Sonja BURPO, Colton BURPO, Lynn VINCENT: *Heaven Is for Real* (Nebo je skutočné), Thomas Nelson
3. Amy CHUA: *Battle Hymn of the Tiger Mother* (Bojová hymna tigrej matky), The Penguin Press
4. Michael LEWIS: *The Big Short: Inside the Doomsday Machine* (Veľký nedostatok: V mašinérii súdneho dňa), W.W. Norton
5. Gordon MURRAY, Daniel C. GOLDIE: *The Investment Answer* (Investičná odpoveď), Business Plus
6. Stacy SCHIFF: *Cleopatra: A Life* (Kleopatrin život), Little, Brown
7. Francis CHAN: *Crazy Love* (Bláznivá láska), David C. Cook
8. Rebecca SKLOOT: *The Immortal Life of Henrietta Lacks* (Nesmrtelný život Henrietty Lacksovej), Crown
9. Gary CHAPMAN: *The 5 Love Languages* (Päť rečí lásky), Moody Publishers
10. Tom RATH: *StrengthsFinder 2.0*, Gallup Press

Podľa denníka *USA Today*

Peter Keresteš

Lexikón erbov šľachty na Slovensku, 4. diel Nitrianska stolica

Bratislava, Hajko & Hajková 2010
Ilustrácie Ladislav Čisárik

Mladý archivár Peter Keresteš pôsobí v Štátnom archíve v Nitre a svoju publikačnú činnosť zameriava na pomocné vedy historické s dôrazom na dejiny správy, genealógiu a heraldiku. Je autorom viacerých archívnych pomôcok, ktoré sprístupnili napríklad bohatý rodový archív Huňadiovcov, venuje sa výskumu dejín šľachty a intelektuálnych elit žijúcich v stoličnom prostredí. Aj pri zostavovaní tejto publikácie vychádzal z archívneho prameňa – dvoch súpisov nitrianskej stoličnej šľachty zo začiatku 17. storočia. Nitrianske šľachtické rody spracoval chronologicky formou obsažných hesiel bez zbytočného kopírovania známych a publikovaných faktov. Zameriava sa na nové poznatky získané genealogickým, heraldickým a sfragistickým výskumom a snaží sa predstaviť aj pôsobenie jednotlivých významnejších členov rodov. V porovnaní s aktuálnou maďarskou prácou Mártona Szluhu týkajúcou sa nitrianskej šľachty je viditeľný výrazný kvalitatívny rozdiel medzi modernou vedeckou monografiou a populárno-vedeckou prácou o zväčša dobre známych a publikovaných šľachtických rodoch, ktorá je z veľkej časti postavená na starostlivejšej rešerši staršej literatúry a publikovaných genealogických tabuliek a menej na archívnom výskume. Doteraz vydané publikácie z vydavateľstva Hajko & Hajková zaznamenávajú existenciu šľachtických rodov v ranom i neskoršom období Uhorska sa stretávajú so záujmom odbornej i laickej verejnosti. Okrem odbornej textovej časti prispievajú k tomu aj esteticky náročné a technologicky špičkovito prekrásené historické artefakty.

Radoslav Ragač

Rozhovory s espiritom

Pavol Janík: Hovorca samého seba
Martin, Matica slovenská 2009

Texty básnika, aforistu, dramatika a publicistu Pavla Janíka sa vyznačujú kreativitou, dominuje v nich intelekt, rozum. Často sú aforisticky ladené, s hojným výskytom slovných hračiek aj neologizmov. Spája sa v nich alchymia slova s noblesnou hravosťou. Jeho najnovšou knihou je roz-

siahly súbor rozhovorov, v ktorých je Janík v úlohe spovedaného. Splňa základnú podmienku – spovedaná osoba musí mať čo povedať, mať toho veľa na srdci i na myšli, ale aj na jazyku – teda vedieť to obratne i obrazne vysloviť. A rozhodne nenudiť! Kniha rozhovorov s Pavlom Janíkom prináša čitateľom súbor 52 rozhovorov, ktoré s ním pripravilo až 21 autoriek, teda silný ženský element predstavuje oživenie i ozvláštnenie otázok, ich obohatenie o pozoruhodné, netuctové, citlivé i citové aspekty, aké by mužskému autorovi – na škodu celkového obrazu – zvyčajne nezískali na um. Takto sa dozvedáme naozaj veľa zaujímavého, podnetného, zmysluplného nielen o autorovi, ale aj o kvalitách Spolku slovenských spisovateľov, o spolunažívaní i vzájomnom zožieraní a požieraní ľudí od pera i počítačov, o ľudskej aj neludskej spoločnosti spoluobčanov, o mnohých zaujímavých faktoch, súvislostiach i paradoxoch. Respondent načrtáva aj východiská. Ide o 52 svedectiev o dobe, vyprovokovaných poväčšine nápadito formulovanými otázkami.

Je sympatické a užitočné, že Janík vidiac pred sebou rozsiahly súbor zaujímavých a aforisticky ladených, vtipných i pikantných rozhovorov nepodľahol nejakému neplodnému zábrannému komplexu zbytočnej kváziskromnosti a nezľakol sa vydania rozhovorov so samým sebou, čím čitateľov myšlienkovito obohatil a dozaista príjemne prekvapil. Do rozhovorov Pavla Janíka sa môžete začítať, ak nám pošlete kupón Maticy slovenskej do 16. marca.

Milan Kenda

Pra(v)divosť slova

Aké miesto má literatúra v našom živote, čím nás obohacuje, čo prostredníctvom nej hľadáme, ako nám pomáha poznávať sa? Určuje naše smerovanie, ovplyvňuje naše myslenie a konanie? Otázky, ktorými sa zaoberá nemalo vedných odborov, no nenachádzajú jednoznačné odpovede. V tomto ročníku, ktorý završí dve desaťročia kontinuálneho vychádzania Knižnej revue, sme pre vás pripravili anketu súvisiacu s otázkami poslania literatúry. Oslovíme osobnosti našej literatúry, aby sa zamysleli, ako sa za týchto dvadsať rokov zmenil literárny život, ako sa menia umelecké hodnoty, akú oblasť slovesného umenia pokladajú za životaschopnú.

• Nad čím premýšľa a na čom pracuje Anna ONDREJKOVÁ?

– Vo všetkom je pre mňa chvenie. Nie ako strata istoty, hoci je to aj zneisťovanie, ale ako zmnoženie videnia, ako čoraz silnejšie vedomie zázračnosti jestvovania. A môj život je potom aj rozdelený aj spojený. Roly: ktorá z nich je podstatná (a pre koho). Čo vlastne som. Žena, poetka, herečka, knihovníčka... performerka, dcéra, priateľka... záhradníčka, pozorná poslucháčka... A čo má v skutočnosti väčšiu váhu: to, čo potrebujem ja, alebo čo potrebuje – potrebujú iní. Lebo nemusí sa to zhodovať. Nezhoduje sa. A vyhráva to, čo požadujú tí druhí. Ale možno práve to je najviac, čo môžem urobiť sama pre seba...

Všetko, čo napíšem (napíšem? budem môcť? smieť? dokážem to? každá báseň je prvá a posledná zároveň), musím najprv naplno zažiť. Od začiatku to bolo takéto. Prežiť, lebo na niečo sa aj umiera. Prežiť... aj s vedomím, že prežiť môže znamenať aj ostať zmračená. Že chýrna veta „čo ťa nezabije, to ťa posilní“ sa nemusí naplniť. Že niečo sa nikdy nezahojí.

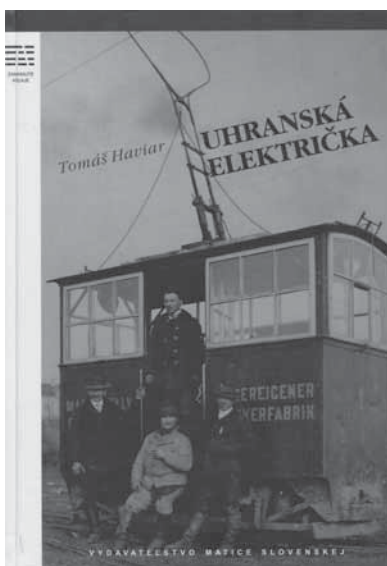
Všetko, čo ešte (dúfam) napíšem, zatancujem, zahrám, čo ešte urobím. Aj keď čas sa zužuje.

V januári zomrel môj jediný brat. Bolesť bez konca, bezmocnosť. Toto prežiť, a nedá sa nič iné, len prežiť.

Tomáš Haviar: Uhranská električka

Martin, Vydavateľstvo Maticy slovenskej 2010

Keďže názov Uhranská električka nám veľa nevraví, na mape si nájdeme najzápadnejšiu slovenskú obec Záhorskú Ves. Pri hľadaní nám pomôže rieka Morava, na rakúskej strane obec Angern, no najmä „sprievodca“ a autor knižky Tomáš Haviar. Keď sa rodila spomínaná električka, Záhorská Ves sa nazývala Uhorská Ves. Oba brehy a obce spájali drevený most. Záhoráci gazdci prechádzali na druhú stranu predávať zeleninu, mnohí za riekou aj prenovali. Po rakúsko-uhorskom vyrovnaní prenikal na Slovensko zahraničný kapitál, v našom prípade moravský. Uznávaný židovský veľkopodnikateľ Max Löw-Beer roku 1870 postavil v Uhorskej Vsi hneď pri rieke Morave cu-

krovar, ktorý čoskoro – aj vďaka svojej polohe – patrili medzi najväčšie v Uhorsku. Hoci sa cukrovare i podnikateľom darilo, repu i cukor prevážali konské povozy. Boli na hanbu, keď v Angerne pribudla železnica. Svoju úzkokolejnú železnicu si postavili aj v cukrovare, no vagony stále ťahali koníky. Ale už roku 1910 mala svoju električkovú železnicu aj Uhorská Ves. Spočiatku „behala“ iba po rozľahlom závode, no čoskoro sa odvážila aj na druhú stranu rieky Moravy, lebo cukrovar vyrábala aj paru a z nej elektrinu. I tak šlo o odvahu, lebo drevený most takú záťaž dovedy nepoznala. Výstavba mosta bola nevyhnutná, no už vopred môže-

A k tomu uchovať si vlastnú úplnosť, celistvosť, neodrezávať sa od bolesti ako od niečoho nežiaduceho, zbytočného. Nosím čierne šaty nie preto, lebo „vidiek je v tomto smere konzervatívny“, ako sa vyjadrujú blogeri, ale aby som si obhájila základné právo na prežitie smútku.

Ak sa neodrežem od bolesti, uchovám si aj všetku radosť, nadšenie, schopnosť šťastia.

Nemôžem ani neviem hodnotiť literatúru, literárny život... aj keby som mala na to dostatočný prehľad a vzdelanie, zakaždým by ma zastavilo: minulosť mi už nepatrí a zároveň som stále aj v nej, som jej súčasťou. Nemám potrebný odstup. A dvadsať rokov je vlastne primálny odstup na akékoľvek súdy.

Vo mne skôr ide o radosť... z nádherných kníh a objavov. Z toho, koľko z nich má krvnú skupinu totožnú s mojou („jsme jedné krve, ty a já,“ hovorí sa v Knihe džunglí). Od Mily Haugovej po Veroniku Dianiškovú. Od Pavla Vilikovského po Jána Púčka. O úžas nad tým, koľko vychádza kníh. Aj koľko sa číta. Navzdory tradičnému, desaťročia opakovanému presvedčeniu mnohých ľudí, ktorí majú do činenia s knihou, hovorím, že sa číta... a toto nehovorím ako autorka, ale ako knihovníčka, veď od maturity žijem v knižnici. O radosť so stretnutí s krásnymi ľuďmi, lebo vďaka fenoménu autorských čítaní aj rozrastajúcej sa činnosti literárnych klubov o takéto stretnutia nie je núdza ani na konci sveta, akým je z pohľadu veľkomesta liptovský región.

Neriešim vlastne nič vznešené. Nič veľké. Uchovávam si nádej. A súčasťou tej nádeje je aj to, že stále píšem, že sa pripravujem na úlohu Ester M., že zliepam z papierikov koláže a dúfam, že ma nezradí telo a budem môcť tancovať... súčasťou mojej nádeje je to, čo nemôžem ani vypovedať. Nádej je modlitba.

me povedať, že sa nikdy nezrealizovala. Prišla vojna, štáty vznikali a zanikali, v 30. rokoch čs. armáda vyžadovala, aby do pilierov mohla zabudovať míny, lebo mier nebýva večný. Už pred druhou svetovou vojnou zanikol židovský kapitál, vznikali všelijaké nové spoločnosti, no cukor i tak zväčša patril nemeckej armáde. Keď Nemci ustupovali, cukrovar zničili, takže električková železnica – pokiaľ žila – nevyvážala cukor, ale rozmetané múry a stroje.

Hoci sa cukrovar viackrát postavil na nohy a ožila aj električka, neprežili. A tak už iba na snímkach a na exponátoch v miestnom Uhranskom múzeu vidíme živú úzkokolejku s trolejovým

vedením, tri lokomotívy, desať vagonov a ďalšie historické „sladkosti“ cukrovare. Autor publikácie Tomáš Haviar sa už roky zaoberá úzkokolejnými železnicami. Aj v tejto knižke usilovne báda, seriózne píše, uvádza pramenné materiály, nevyhýba sa ani technickým údajom, takže na svoje si prídu aj experti. Recenzentovi však chýbajú čo len strohé, no osobné výpovede pamätníkov, ktorí v cukrovare pracovali alebo chodievali so zeleninou na druhú stranu. Ich slová by náročný a zasvätený text oživil. Cieľavedomý autor aj touto knižkou avizuje novú edíciu *Zaniknuté kolaje* Jaroslav Kalný

JUBILANTI

od 2. do 15. marca

- 2. 3. 1946 – Elena KRŠŠÁKOVÁ, poetka, prekladateľka
- 3. 3. 1972 – Petra NAGYOVÁ-DŽERENGOVÁ, spisovateľka
- 3. 3. 1976 – Eva URBANÍKOVÁ, spisovateľka
- 3. 3. 1950 – Ján TAZBERÍK, básnik, literárny kritik
- 5. 3. 1930 – Ladislav FRIČOVSKÝ, básnik, prozaik
- 7. 3. 1931 – Fedor KOVÁČ, literárny historik, prekladateľ, editor
- 8. 3. 1934 – Ján SOLOVIČ, dramatik
- 8. 3. 1955 – Peter VALČEK, prozaik, esejista, scenárista
- 9. 3. 1954 – Dana PODRACKÁ, poetka, esejistka, spisovateľka pre deti
- 11. 3. 1924 – Jozef TOMKO, kultúrny historik
- 11. 3. 1941 – Jozef MOKOŠ, básnik, spisovateľ pre deti
- 11. 3. 1946 – Jozef FEDOR, básnik
- 13. 3. 1938 – Jozef ZBIHLEJ, básnik
- 13. 3. 1949 – Eva TKÁČIKOVÁ, literárna historička
- 14. 3. 1948 – Dušan MIKOLAJ, prozaik, esejista
- 14. 3. 1951 – Gabriela ROTHMAYEROVÁ, prozaička, esejistka
- 15. 3. 1938 – László CSELÉNYI, básnik, prekladateľ
- 15. 3. 1967 – Veronika ŠIKULOVÁ, poetka, prozaička

Kto dostane knižku?

Slovensko-maďarský a maďarsko-slovenský slovník zo Slovenského pedagogického nakladateľstva posielame Dušanovi TOMANOVI do Považskej Bystrice.

OBJEDNÁVKA

Objednávam si dvojtýždenník **KNIŽNÁ REVUE** na rok 2011 od čísla ..... Cena jedného čísla je 0,45 €, dvojčíslo 0,90 €. Predplatné 11,70 €.

Meno:

Priezvisko (organizácia):

Ulica:

Mesto:

PSČ:

Podpis:

Vyplnený objednávkový listok pošlite na adresu: Knižná revue, Nám. SNP 12, 812 24 Bratislava e-mail: krevue@litcentrum.sk

KUPÓN
IKAR
Strana 10

KUPÓN
PERFEKT
Strana 10

KUPÓN
MATICA SLOVENSKÁ
Strana 11

Literatúra musí byť nárez

Rozhovor s prozaikom Jaroslavom RUMPLIM

Jaroslav Rumpli (1971) sa narodil v Novákoch. Vyštudoval vysokú školu pedagogickú, odbor slovenský jazyk a literatúra – anglický jazyk. Pôsobí ako pedagóg na Obchodnej akadémii v Prievidzi, hrá v kapele a venuje sa literárnej činnosti. Debutoval roku 1999 knihou *Svet je trest* (Slovenský spisovateľ). V roku 2008 mu vyšiel román *V znamení Hovna* (Vydavateľstvo Slovart), dostal sa do finále literárnej ceny Anasoft Litera 2009 a v ankete Moja naj kniha sa ocitol medzi dvadsiatimi piatimi najobľúbenejšími knihami. Roku 2010 vydal román *Kruhy v obilí. Krátke dejiny death metalu*.

• Vaše knihy ma oslovujú výraznou atmosférou alternatívy voči optimizmu. V rozhovore pre kultúra.sme.sk ste sa ale vyjadrili, že priveľa nihilizmu je na smiech. Ako podľa vás trafiť „pravú mieru“ (ak vôbec nejaká jestvuje)? A čo s presilou optimizmu?

– Na optimizme nie je nič zábavné, nezaujímam ma. Oveľa radšej si vypočujem nárek hypochondra, čo sa sťažuje na extrémne vysoký tlak a zlých doktorov, ktorí mu len všetko zakazujú, dokonca aj tých sprostých päť cigariet k ranej káve, a nevedia mu normálne pomôcť. Ale nie optimizmus je chorobou národa, tragická je skôr úroveň humoru v našich končinách. Príliš dlho nás tu kadejakí strašiaci zabávali koktaním, nevkusnými vtípmi či napodobňovaním maďarčiny. Okrem toho sami seba berieme príliš vážne. Literatúra môže byť vážna, mala by však byť zároveň živá. Musí to byť nárez, tanec na okraji priepasti. Aj tú najkrajšiu medzi treba atakovať, posúvať ďalej do vzduchoprázdna. Autor sa nesmie báť, najmä teda sám seba. Picasso si tiež od nikoho nepýtal povolenie dokatovať plátno.

• Podľa ďalšieho z vašich vyjadrení spisovatelia vymrú. Nakoľko toto svoje tvrdenie považujete za prejav negativizmu – a nakoľko za výraz smerujúci k ne-definitívnej, zo zeme ne-definitívnej, zhora nezrozumiteľnej pravdy kruhov v obilí?

– Nevie, ja sám svoje vyhlásenia už nedokážem brať vážne. Vlastne o nich pochybujem už v momente, keď ich formulujem. Pravda ma už toľko ráz zradila, že si netrúfam byť presvedčený takmer o ničom. Čomu všetkému som už veril! A zrejme sa mýlim aj v tom, čomu verím teraz; je totiž možné, že neveriť ničomu nestačí. Ale nestačí na čo? Na pochopenie? Spasenie? Toto je práve to, čo ma fascinuje a prečo vlastne ešte stále píšem – na veľké otázky sa pokúšam nájsť aspoň malé odpovede. Je zaujímavé, čo sa pri tom človek o sebe, ale i o svete dozvie. Takmer až nič. K tým spisovateľom – vlastne sú mŕtvi už teraz. Ich médium nadobro stratilo silu. Hráme sa na piesočku, kam nám už ani len mačky nechodia vykonať potrebu. A môžeme si za to sami. Dobrá kniha je už len tá, okolo ktorej niekto začne víriť prach. Krstiť ju a propagovať, uverejňovať po častiach na internete, velebiť na vlastnej stránke. Najsmutnejšie je, keď to robia autori sami, aj keď na druhej strane sa im v tomto smere nedá nič vyčítať. Chcú predať. Umením by sa človek jednoducho nemal živiť. Mne je pláno už len z toho, keď o tom, čo napíšem, musím napísať na záložku. Akože niečo chytľavé. Nechápate ma zle, ale podľa mňa nie je normálne vyjadrovať sa pozitívne o vlastnej knihe. Kúpte si to, je to naozaj dobré! Každý si o sebe myslí, že je génius; aby sa zachovala rovnováha, musí existovať niekto, čo tým géniom bude zrážať hrebienky. Aj do mňa treba rúbať, od zákaznikov Martinusa sa o sebe nič nedozviem. To je podľa mňa vôbec najväčší problém našej literatúry – kritika. Tá je mŕtva dvakrát! Načo štát vydržiava všetky tie katedry slovenského jazyka a literatúry, keď nie sú schopné pokryť ani to málo hodnotného, čo u nás vychádza, tak, aby to bolo aspoň trochu počuť a vidieť, kde sú recenzie, interpretácie, kvalitné rozhovory? Kde je živý, fundovaný ľudmi spravovaný portál o literatúre? Kvalitná literatúra sa nezaobíde bez kvalitného čitateľa. Toho si treba vypesťovať ako rastlinku a pravidelne zalievať. Nechcem, aby to bolo brané tak, že kto sa o tu na-

fukuje. Mňa pokojne pochovajte. Ide o to, že nám tu konečne vyrastá generácia naozaj zaujímavých autorov, i keď takmer bez výnimky ide o ženy, teda aspoň to tak zatiaľ vyzerá.

• V súvislosti s vlastnými románmi (najmä s najnovším) ste sa viackrát zmienili o vplyve anglofónnej literatúry, najmä Johna Irvinga. V čom konkrétnejšie posúva spomenutý autor váš spôsob práce s textom? Čo z toho, čo ponúka Irving vo svojich knižkách, podľa vás najviac chýba knižkám zo slovenskej literatúry, ktoré ste čítali?

– Poslednú knihu naozaj vnímam ako poctu Johnovi Irvingovi, jeho obsiahlym románom zachytávajúcím príbeh celého života, ktoré sa síce len tak hemžia bizarnosťami, no nechýba im ľudskosť a súcit. A najmä nie sú kazateľské. Z Irvingových diel ma najviac zasiahol Svet podľa Garpa, ale za jeho najlepší román považujem Modlitbu za Owena Meanyho, výnimočné sú aj Pravidlá muštárne. Ešte viac ako Irving ma však očaril Kurt Vonnegut. Písal oveľa jednoduchšie, nebal sa skratky, niekedy doslova plietol piate cez deviate, ale najmä písal s obrovským nadhľadom. Americká literatúra je úplne iná ako slovenská. Naše poličko má dva áre, u nich sú to celé hektáre. Možno sa mýlim, ale mám dojem, že si tu priveľa ľudí navzájom prihríeva polievočku.

• Knižku *V znamení Hovna* vnímam ako prevažne pesimistickú, no pri písaní ste ju považovali za veselú, poetickú a jej vyznenie vás s odstupom času trochu mrzí. Takéto posuny z humorného na vážne na osi autor – čitateľ svedčia o nosnosti a kvalite textu – veď ponúka viac interpretačných možností. Premena optiky čitateľa a autora v zrkadlení mňa osobne fascinuje.

– Čím dlhšie knihu píšem, tým väčšími zmenami pri nej prechádzam, to je celkom pochopiteľné. Trochu inak som napríklad vnímal svet, keď som začal *V znamení Hovna* písať, ako keď som ho dokončil. Román vyšiel a mne naplno došlo, že to, na čom som sa tak dobre zabával, na druhých už tak zábavne pôsobiť nemusí. To by nebol až taký problém, druhí ma aj tak nikdy veľmi nezaujímali, vtíp je v tom, že som ho sám začal vnímať negatívne. Život predať nemôže byť iba púšť, kde nezostáva nič, len blúdiť, kopať studne a pochovávať mŕtvych. Aj preto som chcel napísať niečo o nádeji, o tom, že existuje, hoci zakrytá bahnom po povodni, že existuje, i keď k nej vedú len samé falošné stopy. Vznikli *Kruhy v obilí*, vyšli v máji minulého roku a po nich nastalo ticho ako po modlitbe, nič, celé leto ani hlások, až neskôr sa mi ozvalo pár známych, že zo mňa dostali depresie. Tak vidíte, asi je to s tou mojou skepsou vážne. Aj naši mi hovoria, bez žartovania, že som sa prvý raz usmial až pol roka po narodení. Môžem písať o Bohu, aj tak si všetci budú myslieť, že píšem o pekle. Nevie, asi to nerobím dosť dobre, keď to berú tak vážne. Keby sa pozreli lepšie, videli by, že mám v líci pichnutý jazyk. Možno by potom aj moje slzy začali považovať za slzy šťastia.

• Aj v slovenskom preklade je známy román poľského autora Wojciecha Kuczoka *Hnoj* (Belimex 2005). Poznáte túto, na rozdiel od vašich diel, zámerne negativisticky písanú knižku?

– Nie, nepoznám ju. Ďakujem za tip, poobzerám sa po nej.

• Váš román *Kruhy v obilí* je vystavaný na žonglovaní s verziami pravdy – v jednej z ro-

vín tiež ako svojrázne popretie naivných predstáv detektívnej literatúry (žiaľ, zdalka nielen jej) o „riešiteľnosti“ tajomstiev vraždy tela i duše. Píšete: „Pravda je náš výmysel. Je to morálna barla, o ktorú sa opierame, keď simulujeme...“

– V jednej rovine možno tú knihu vnímať ako návod na žonglovanie. Dokonca, pokiaľ ide o formu, je tak aj napísaná. Rozprávač začína klasickou kaskádou s tromi loptičkami, postupne pridáva ďalšie, mení predmety a formy, zvládne cigarboxy, diablo, flowersticky, nakoniec však naozaj nie je jasné, s kolkými predmetmi dokáže žonglovať. Vo finále aj tak žongluje niekto iný, akoby s celým jeho životom. V tej knihe vlastne nie je jasné nič. A nie je to ani dôležité. Mojou najväčšou slabosťou – zámerne nehovorím o slabine – je to, že neoddeľujem tvorbu textu od textu samotného. Proces písania ma fascinuje až priveľmi na to, aby som ho ignoroval. Doslova ma nutká, aby som hovoril „veď sú to len slová, neberte ich až tak vážne“, zároveň si však uvedomujem, že to môže vyznievať aj tak, že dávam osten-tatívne najavo, že viem, čo robím, že som nad vecou, skrátka, že niekomu niečo dokazujem. Mám rád jazyk. Vetu, súvetie. Ale v knihe je aj tak vždy najkrajšie to, čo ostane nevysslovené.

• V súvislosti s Irvingom ma v románe *Kruhy v obilí* zaujala odvaha ponúknuť čitateľom celý register extravagantných, nadmieru výrazných tém. Siamske dvojčičky, death metal, smrť pri zoskoku padákom, isteže, žonglovanie, uplatnenie metodiky zdanlivej náhody, ktorá sa spontánne v súvislostiach reťazí do kruhov v obilí; ja ale čítam aj cez zdanlivo len šokujúce motívy odvahu byť tragický – pretože, či sa vám to páči alebo nie, táto vaša knižka je, prinajmenšom miestami, aj dojímavá. Tragédia, ako sformuloval už Aristoteles, vzniká „nezavinenu vinou“, v okamihu, keď sa osud pretne s náhodou a náhoda s osudom – čo sa v kontexte slovenskej literatúry priveľmi často nestáva. Takže – náhoda alebo osud, rub alebo líc?

– Všetko, z čoho človek vychádza, by malo byť niekam posunuté. Najmarkantnejší posun v porovnaní so starým vzorcom v mojej knihe nepredstavuje vystupňovanie extravagantnosti, bizarných nehôd či zhôd okolností, ale to, že som vedome rezignoval na pravdepodobnosť, pre Irvinga, mimochodom, veľmi dôležitú. Extrémnosť príbehu, absenciu rozuzlenia, čiže konečnej pravdy, tak vyvažuje len jeho vážnosť. Rozprávač je napriek svojej presnejšie nedefinovanej viere v podstate smutný človek. To, čím prechádza on i jeho okolie ako celok, nie je vôbec na smiech, hoci dá sa na tom zrejme za-

smiať do sýtosti. Prakticky ani pri jednej z kľúčových udalostí nie je možné povedať, či sa stala náhodou, alebo niekto niečo urobil zámerne. Nevie, či sa stalo nešťastie, alebo to bola samovražda. A tak podobne.

• Opäť vás zacytujem: „Pretože už dávno neveríte ničomu, čo hovorím. Netrápi ma to, naopak, je to pre mňa signál, že vám môžem povedať hocičo.“ Jednoznačnosť sa dá poprieť a spochybniť len dôraznými výroky. Tak trochu apória, nemyslíte? Alebo azda ďalší obrat loptičky?

– Do nedotknuteľných vecí, ako je napríklad pravda, sa strašne dobre naväza. Vtedy sa myšlienky len tak roja. Takisto ľudia sú vďačným terčom, moju osobu nevynímajúc. Vyhľadávajú milého a pekného to vždy mali ťažšie. Taký ten dobrosrdečný humor nikdy veľmi vtípný nebol, podobne ako sväté knihy. Stačí si prečítať Murphyho zákony a máte sto ráz lepšiu náladu, ako keď si odhrapkáte súru z Koránu. Inak som si, samozrejme, vedomý toho, že všetko už bolo povedané. Lenže tak, ako sa dá všetko lepšie urobiť, dá sa všetko lepšie aj povedať. A sú veci, ktoré treba ľuďom omieľať dookola.

• Po vydaní *Kruhov v obilí* ste naznačili, že momentálne považujete svoj účet s literatúrou za vyrovnaný, napísali ste (zatiaľ) všetko, čo ste chceli. Jestvuje nejaký predbežne predpokladateľný rezervoár možnej inšpirácie?

– Šťastie. To si vezmem na paškál v ďalšej knihe. Napriek pocitu vyhorenosti po vydaní *Kruhov v obilí* som začal písať ďalší román. Ide to zatiaľ veľmi dobre, aj keď musím priznať, že som sa od pôvodného konceptu trochu vzdialil. Okrem šťastia a toho, čo šťastie jedného dokáže dorobiť so šťastím iných, to opäť bude kniha o fantázii, o radosti z fabulovania. Nebude ma to baviť, ak ma to nebude samého prekvapovať. Už sa neviem dočkať, ako sa okruh mojich čitateľov ešte zúži. V názve nebude sprosté slovo, takže je celkom možné, že to nebude chcieť čítať vôbec nikto.

• Pôsobíte ako pedagóg na obchodnej akadémii. Čo čítajú vaši študenti?

– Dúfam, že nečítajú moje knihy. Zatiaľ učím iba cudzí jazyk, takže o literatúre sa s nimi veľmi ne bavím, možno aj preto, aby nemali pocit, že ich otravujem len preto, že sám píšem. Nikdy som čítanie nepovažoval za cnosť. Tí, čo čítajú radi, budú čítať, ostatných nemá zmysel do toho nútiť. Ja všeobecne svetu veľa šancí nedávam, či už bude alebo nebude literárne gramotný. Ľuďom oveľa viac ako láska ku knihám chýba láska k ľuďom.

Miloš Ferko